

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Kriminalita mládeže

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

vedoucí bakalářské práce:
PhDr. et Mgr. Zdeňka Vaňková

Vypracoval:
Jaroslav Šula

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Kriminalita mládeže“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 10. března 2009

.....
Jaroslav Šula

Poděkování

Děkuji paní PhDr. et Mgr. Zdeňce Vaňkové, za velmi užitečnou metodickou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych rád poděkoval své manželce Aleně Šulové za pomoc a podporu, kterou mi poskytovala při celém studiu a při zpracování mé bakalářské práce, za což si jí velice vážím.

Závěrem bych chtěl poděkovat svým kolegům a kamarádům v zaměstnání u Policie ČR, kteří mi byli nápomocni radou i poskytnutím písemných materiálů ke zpracování mé bakalářské práce.

.....
Jaroslav Šula

Obsah:

ÚVOD	2
1. HISTORIE KRIMINALITY MLÁDEŽE	3
1.1 VÝVOJ V AMERICE	4
1.2 VÝVOJ V NĚMECKU	5
1.3 SJEDNOCOVÁNÍ TRESTNĚPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V RÁMCI RAKOUSKÉ ŘÍŠE	6
1.4 VÝVOJ V ČESKOSLOVENSKU	9
2. KRIMINALITA MLÁDEŽE – ZÁKLADNÍ POJMY, PŘÍČINY A FORMY	13
2.1 VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
2.1 PŘÍČINY, KTERÉ UMOŽŇUJÍ VZNIK KRIMINALITY MLÁDEŽE.	14
2.3 KRIMINALITA MLÁDEŽE – JEJÍ FORMY	20
2.4 ZVLÁŠTNOSTI ZPŮSOBU PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI MLÁDEŽÍ	21
3. KRIMINALITA MLÁDEŽE VE SVĚTLE LEGISLATIVY	22
3.1 PŘESTUPEK - ZÁKON Č. 200/1990 SB. O PŘESTUPCÍCH	22
3.2 TRESTNÝ ČIN - ZÁKON Č. 140/1961 SB., TRESTNÍ ZÁKON	23
3.2.1 <i>Provinění</i>	24
3.2.2 <i>Čin jinak trestný</i>	25
3.3 ZÁKON Č. 218/2003 SB.	25
3.4 ZVLÁŠTNOSTI TRESTNÍHO ŘÍZENÍ PROTI MLADISTVÝM.	26
3.5 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST OD 14 LET.	28
4. ALTERNATIVNÍ TRESTY, VÝKON TRESTU, VAZBA	30
4.1 ALTERNATIVNÍ TRESTY PRO MLÁDEŽ	30
4.2 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY PRO OSOBY MLADŠÍ 18 LET.	31
4.3 VÝKON VAZBY OBVINĚNÝCH	32
4.4 VĚZNI MLADŠÍ 18 LET VE VÝKONU VAZBY	32
5. ŠIKANOVÁNÍ MEZI MLÁDEŽÍ	34
6. PREVENCE KRIMINALITY	38
7. PRAKTICKÁ ČÁST	48
7.1 STANOVENÍ HYPOTÉZ	50
7.2 STANOVENÉ OTÁZKY	51
7.3 ZPŮSOB PROVEDENÍ A ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	51
7.4 VÝSLEDKY PROVEDENÉHO PRŮZKUMU	52
ZÁVĚR	58
RESUMÉ	60
ANOTACE	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	63

Úvod

Téma pro bakalářskou práci jsem si vybral z důvodu svého profesního hlediska a také na základě zájmu o tuto problematiku. Jsem zaměstnán u Policie ČR na Obvodním oddělení Znojmo, jako vrchní inspektor. S kriminalitou dětí a mládeže, včetně jejich jiných protiprávních jednání přicházím, v rámci svého zaměstnání často do styku.

Kriminalita dětí a mládeže je v dnešní uspěchané době pojem, který se dostává čím dál častěji do podvědomí lidí především formou různých médií, ale co je horší i vlastní zkušeností každého z nás. Je jen několik málo odsloužených směn, kdy se nesetkám s případem, kterého by se neúčastnilo dítě nebo mladistvý, třeba i jako svědek nebo nezúčastněná osoba. Ne vždy se jedná přímo o trestný čin nebo přestupek. Někdy se jedná o osoby pohřešované a to z různých důvodů.

V bakalářské práci bych chtěl uvést historický vývoj kriminality mládeže, tak jak k němu přistupovali a jak se s tímto problémem vypořádaly jednotlivé státy. Dále bych se chtěl věnovat vysvětlení základních pojmů spojených s kriminalitou mládeže, příčinám, podmínkám a vzniku této kriminality. Také chci v této práci uvést, jaké tresty mohou následovat za spáchání protiprávních činů ze strany osob mladších 18 let. Jako jedno z možných řešení v boji s kriminalitou mládeže je forma preventivních činností, které chci přiblížit zejména v regionu Znojemska, kde je nastaven Komplexní program primární prevence a tento bych chtěl zde rozvést.

Závěrem bakalářské práce bych chtěl uvést praktickou část, kdy jsem formou rozhovoru požadoval zodpovězení připravených otázek, které měly potvrdit či vyvrátit mé hypotézy. Celkem jsem pro tento účel sestavil čtyři hypotézy. Hypotéza – H1 předpokládá, že osoby mladší 18 let mají dostatečné právní vědomí, že si uvědomují rozdíl mezi přestupkem a trestným činem. Hypotéza – H2 předpokládá, že osoby mladší 18 let jsou ochotni pro získání určité věci nebo výhody, překročit zákon a dopustit se protiprávního jednání. Hypotéza – H3 předpokládá, že osoby mladší 18 let by pro své udržení v partě, spáchali i protiprávní čin, aby si své postavení v partě zajistili. Hypotéza – H4 předpokládá, že osoby mladší 18 let by neřekly na svého kamaráda, kdyby zjistili, že se tento dopustil protiprávního jednání.

1. Historie kriminality mládeže

Až zhruba do druhé poloviny 19. století nebylo dětství a dospívání ve vztahu k trestněprávním důsledkům spáchaných deliktů chápáno jako zvláštní, časově ohraničené období nedospělosti. To se projevovalo zejména absencí speciálních trestněprávních úprav, které by se týkali mládeže.¹

Sice již některé středověké trestní zákoníky operují s věkem pachatele. Příkladem je Freiburské trestní právo ze 12 století, kde byl nízký věk pachatele důvodem mírnějšího potrestání. Pro uložení mírnějšího trestu však ani zde nebyl věk sám o sobě, ale schopnost rozpoznat ve svém jednání protiprávnost. Na historicky doložených trestních případech z 15. a 16. století z Zürichu lze dokumentovat, jak různě byly řešeny jednotlivé případy, kde bylo rozhodnuto, který pachatel bude potrestán ještě jako dítě (nedospělec) a kdo již nikoliv. Skutečnost, že byl pachatel - dítě uznán nedospělým, ve smyslu nerozumnosti, směřoval mezi dalšími důvody k možnosti uložení mírnějšího trestu.

Útrpné soudní právo Karla V. z roku 1532 ukládá přihlížet při vyměřování trestu u toho, kdo je mladý či z jiného důvodu nemá dostatek rozumu, k dobrozdání znalců. Toto hledisko patologizující věk nedospělosti nacházíme i v Tereziánském trestním kodexu z roku 1769, kde je v č.j. 11, § 6 uvedena „slabost věku“ hned vedle opilosti a duševní nemoci.²

Teprve 19. století přináší obrat v chápání mládí jako určité formy patologie. Tehdejší reformní hnutí usiluje především o změnu soudního řízení a sankčního systému uplatňovaného vůči mladistvým. Vychází přitom z koncepce, která uznává období dětství a dospívání jako samostatnou životní fázi a její specifika respektuje i odlišnou právní regulaci.³

Je zvláštní, že Evropa se svojí vyspělostí nebyla první, která přišla s myšlenkou a návrhem ochrany dítěte, jak ohroženého, tak delikventního.

---

¹ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 17

² Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 17-18

³ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 18

1.1 Vývoj v Americe

V rámci sociálních reforem v Americe v 19. století vzniklo reformní hnutí za záchranu dítěte s názvem Child Savers. Reformátoři požadovali takové změny v zákonu, aby se s ohroženými a delikventními dětmi a mladistvými do 18 let nakládalo jinak než s dospělými pachateli. Před touto reformou byli děti a mladiství postihováni stejnými trestními soudy jako dospělí a byli i stejně trestáni. Reformátoři prosazovali, že dítě je ve své podstatě dobré a proto by s ním mělo být zacházeno jako s mladou osobou, která má problém.

Podle filozofie Child Savers je povinností společnosti udělat pro děti vše co je třeba, aby je zachránila před prázdným životem. Proto je třeba spíše vychovávat než trestat. Rozhodnutí soudu mají vycházet z analýzy konkrétních okolností případu a potřeb dítěte, justice nad mládeží se má vyvarovat všech punitivních zásahů a formalizovaných postupů příznačných pro trestní procesy s dospělými pachateli.⁴

Tyto, i z hlediska dnešní doby humánně znějící myšlenky, byly však v praxi uskutečňovány nekompromisně a často tvrdým způsobem: nápravné programy, dlouhodobá intervence ve výchovných (azylových) domovech, přísné dodržování pracovní kázně a ústavního režimu a disciplinární tresty za jejich porušování – to byly v praxi způsoby, kterými se našli zachránci dětí „zachránit“ delikventní nebo opuštěné, či potulující se dítě před kriminální kariérou. Šlo o silně paternalisticky orientované, sociálně reformní hnutí, vycházející z koncepce *parens patrie* – právo státu (vlády) převzít na sebe péči o nedospělé a další, kteří se o sebe nedovedou sami postarat.⁵

Přes některé výhrady k používaným metodám, nelze upřít reformnímu hnutí Child Savers určitý pokrok, který byl jejich zásluhou dosažen. Byla postupně vybudována samostatná justice nad mládeží, která zahrnuje ve Spojených státech jak ohrožené děti postrádající z různých důvodů řádnou výchovu, tak děti a mladistvé již delikventní.

Z níže uvedeného stručného historického přehledu nejdůležitějších událostí

---

^{4,5} Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 18

amerického reformního hnutí vidíme, jakými vývojovými předstupni musela tato oblast – než došla k institucionalizaci státní péče o mládež – projít.

1818: poprvé definována juvenilní delikvence jako hlavní příčina chudoby

1825: v New Yorku zřízen prvý azylový dům pro opuštěnou a delikventní mládež (House of Refuge). Do roku 1860 vzniklo v USA 20 takových domů s velmi přísným ústavním režimem a tělesnými tresty za kázeňské přestupky, nicméně akceptující výchovu práci a vzděláváním

1847: státní reforma – založení průmyslových škol pro mládež

1853: přijata koncepce pěstounských domovů

1861: v Chicagu ustaven soudní úředník pro vyřizování žalob proti dětem a mladistvým od 6 do 17 let

1869: prvé oficiální použití probaca (Massachusetts), zástupci charity je umožněno zúčastnit se vyšetřování vedeného proti dětem a mladistvým

1870: konání prvého samostatného procesu s mladistvým (Massachusetts)

1877: příprava a vypracování zvláštních zpráv na mladistvé delikventy

1880: zřízení prvého probačního systému určeného pro mladistvé

1898: oddělení dětí do 16 let vyšetřovaných ve vazbě dospělých vězňů (Rhodes Island)

1899: zřízení prvého řádného soudu pro mladistvé (Illinois) ⁶

1.2 Vývoj v Německu

Stejně jako v jiných evropských zemích i v Německu sílí hnutí za samostatné trestní soudnictví nad mládeží až koncem 19. a počátkem 20 století. Ač již v dřívějších trestních kodifikacích byl s nízkým věkem pachatele spojen zvláštní status umožňující zmírnění jeho trestní odpovědnosti, převládalo stále ještě pojetí patologizující osobu nedospělého pachatele. Sociální vědy, které se v průběhu 19. století intenzivně rozvíjely sice již „objevili“ sociální fenomén dětství a dospívání, ale ve středoevropských zemích se na rozdíl od USA výrazně projeví, jen pokud jde o mládež sociálně ohroženou, nikoliv již delikventní.⁷

Tato rozštěpenost péče o opuštěnou, zanedbanou či jinak sociálně ohroženou mládež na straně jedné a o mládež delikventní na straně druhé se projeví

---

⁶ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 18

⁷ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 19

i v dvoukolejnosti německého systému. To vedlo i k přijetí dvou samostatných zákonů: zákon o péči a blahu mládeže (Reichsjugendwohlfahrtsgesetz – RJWG) z roku 1922 a zákona o soudnictví nad mládeží (Jugendgerichtsgesetz – JGG) z roku 1923.⁸

Tomu odpovídá i nynější systém, kdy poručenské soudy rozhodují ve věcech nezletilců do 18 let, o které se rodina nechce nebo nemůže postarat, zatímco trestní soudy mládeže jsou kompetentní k řešení deliktů spáchaných mladistvými (14-17 letými) a za splnění určitých podmínek i mladými dospělými (18-20 letými).⁹

1.3 Sjednocování trestněprávních předpisů v rámci rakouské říše

Kodifikace v oboru trestního práva se českým zemím dostalo až přijetím hrdelního řádu císaře Josefa I. V roce 1707 (Josephina), který vycházel z hrdelního řádu císaře Karla V. z roku 1532 (Carolina). Carolina ve svém článku 179 zakotvuje pravidlo pro mírnější posuzování trestných činů mládeže a v článku 164 stanoví pravidlo, podle kterého nemá být zloděj do 14 let trestán za krádež smrtí, pokud by se ovšem jednalo o velkou krádež nebo by byly zjištěny jiné závažné okolnosti a provinilec by se blížil věku 14 let, může se mu trest smrti uložit.¹⁰

Josephina z roku 1707 uznává mládí pachatelovo za jednu z polehčujících okolností. V článku XVII nadepsaném „ O okolnostech, které zmírňují trest“ stanoví, že pachatel je mladý a proto rozumu nedostatečného, když chlapec nedosáhl ještě věku 18 a dívka 15 let.¹¹

Velký význam má pro oblast trestního soudnictví nad mládeží hrdelní řád císařovny Marie Terezie (Theresiana) z roku 1768, který stanoví ve svém článku 11, § 6 detailně a obšírně postup ve věcech nedospělých pachatelů. Mladý věk do 16 let určuje jako okolnost zmírňující trest a zároveň, což je mnohem podstatnější poprvé kategorizuje trest a zároveň což je mnohem podstatnější, poprvé kategorizuje pachatele podle věku pro účely jejich trestní odpovědnosti:

---

^{8, 9, 10, 11.} Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část str. 20

- děti do 7 let nejsou trestně odpovědné vůbec,
- nedospělci do 14 let mají sníženou trestní odpovědnost,
- mladiství do 16 let jsou již plně trestně odpovědní.¹²

Hranice mezi dětmi a nedospělci je plynulá, trestní odpovědnost se určuje podle toho, zda je provinilec bližší sedmému nebo čtrnáctému roku. U dětí a nedospělců bližších sedmému roku je trestní odpovědnost vyloučena. Potrestat je mohou tělesně pouze rodiče a učitelé, případně i soud pokud se zjistí, že jsou si svého činu vědomi a dopustili se ho „zlovolně“. U nedospělců bližších čtrnáctému roku nastupuje již trestní odpovědnost, avšak trest smrti je zpravidla vyloučen a ostatní tresty zmírněny. Třetí věková kategorie do šestnácti let (označená poprvé jako věk mladistvý) je sice již plně trestně odpovědná, avšak při splnění určitých podmínek – je zde naděje na polepšení – se může uložený trest zmírnit.¹³

Hodnotíme-li tyto právní předpisy ve vztahu k delikventní mládeži, musíme konstatovat zřejmý pokrok, a to i přesto, že se většinou jedná pouze o zmírňování důsledků trestní odpovědnosti. Vidíme-li pak tuto právní úpravu v kontextu s ostatními ustanoveními Theresiany, která důsledně vycházela z principů odplaty, odstrašení krutým trestem a běžného používání tortury, jeví se nám oblast trestního soudnictví nad mládeží na tehdejší dobu nezvykle liberální.¹⁴

V trestních zákonících, které následovaly po Theresianě, byly rovněž upraveny otázky trestní odpovědnosti dětí a mladistvých. Ve všeobecném zákoníku o zločinech a jejich trestání císařem Josefem II. z roku 1787 byla úplně vyloučena odpovědnost v dětském věku, to je před dovršením 12 let (§ 5, písmene d), v západohaličském trestním zákoně z roku 1803 je poprvé jako polehčující okolnost uvedeno mládí pachatele ve věku do 20 let (§ 39 písmene a). Právní úprava zakotvena v těchto zákonících měla sice pro stránce formální (roztroušenost ustanovení o nedospělciích v různých partiích zákona) řadu nedostatků, znamenala však nutný předstupeň k postupnému materiálnímu vydělování této problematiky z obecných trestněprávních

¹² Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 20

¹³ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 20-21

¹⁴ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 21

předpisů.¹⁵

Tento proces pokračuje i v posledním trestním kodexu z roku 1852 platném na území českých zemí před přijetím zákona o trestním soudnictví nad mládeží v roce 1931.

Trestní zákoník z roku 1852 dělil mláďi z hlediska trestní odpovědnosti a jejich důsledků obdobně jako již Theresiana na:

1. období úplného vyloučení trestní odpovědnosti (dětský věk) do dovršení 10. roku
2. období zmenšení trestní odpovědnosti (věk nedospělý) od 10. do dovršení 14. roku
3. období mírnějšího trestání (věk mladistvý) od 14 do dovršení 20. roku.¹⁶

Zajímavá byla tzv. zmenšená přičetnost nedospělců, což znamenalo vyloučení trestní odpovědnosti za přečiny a přestupky a vyvození trestní odpovědnosti pouze za spáchání zločinů (ty se pak označovaly termínem přestupky nedospělých). Jako trest bylo v těchto případech možné uzavřít nedospělce ve zvláštním oddělení věznice na dobu od 1 do 6 měsíců (odděleně od dospělých). Nedospělí delikventi mohli být dodání též do polepšovny, kde bývaly umístěovány i děti opuštěné nebo jejichž výchova byla zanedbána.¹⁷

Po dovršení 14. roku nastupuje plná trestní odpovědnost mladistvého a věk ovlivňuje pouze druh a výměru ukládaných trestů. Důležité je, že jako obecná polehčující okolnost je stanoven věk do 20 let, což má za následek zákaz uložení trestu smrti a doživotního žaláře.

Na přelomu 19. a 20. století se začalo projevovat nazírání na problematiku ohrožené a delikventní mládeže i v kritice stávající právní úpravy. Dokladem toho je i oficiální vyjádření důvodové zprávy (osnovy) vládního návrhu nového rakouského trestního zákona, který byl zpracován v roce 1910: „Ustanovení trestního zákona o zacházení s dětmi a mladistvými dle práva trestního tvoří jednu z nejzanedbanějších

¹⁵ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 21

¹⁶ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 21

¹⁷ Kuchta Josef a kol, Kriminologie II. část, str. 21-22

a nejškodlivějších části zákona trestního.“¹⁸

V té době byl ovšem již připraven první návrh samostatného zákona o zacházení s mladistvými a jejich ochraně dle práva trestního. Návrh zákona byl pak ještě několikrát přepracován, naposledy v roce 1917, zákonem se však do rozpadu Rakouska – Uherska nestal. Rakouská vláda se sice snažila alespoň formou administrativních opatření experimentálně vyzkoušet zavedení zvláštních soudů pro mladistvé, jejich pokus o zásadní reformu v této oblasti však ztroskotal.¹⁹

1.4 Vývoj v Československu

Československý zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931

I po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 platily na jejím území dřívější trestní zákony: v zemi české a moravské bývalé rakouské právo na Slovensku a v Podkarpatské Rusi právo uherské. Za této situace se velmi brzo přistoupilo k přípravě zákonné reformy trestního práva nad mládeží. Zanedlouho poté, již v roce 1922, byl připraven první návrh zákona. Parlamentu však byla předložena až druhá verze z roku 1930, která již v mnoha směrech přihlížela k mezitím přijatým zákonům o soudnictví nad mládeží v Německu (1923) a v Rakousku (1928).

Filosofie, ze které vycházeli českoslovenští zákonodárci při zpracování zákona o trestním soudnictví nad mládeží ze dne 11.03.1931, č. 48, lze nejlépe přiblížit slovy důvodové zprávy: „Shrneme-li vůdčí myšlenky osnovy, objevuje se nám tento obraz: Jak již bylo řečeno, je trestný čin mladistvé osoby vážným, nikoli však jediným symptomem její mravní způsobilosti nebo mravního ohrožení. Uložením trestu jak odplaty za čin nebylo by ještě učiněno nic, ani na záchranu mladistvého provinilce, ani na ochranu společnosti před dorůstajícím zločincem. Je nutné zjistit příčiny zla a potíratí jej vhodnými prostředky. Trest, zejména pak trest, který by byl vykonáván stejně jako trest na osobách dorostlých, k dosažení tohoto účelu často nepostačuje, někdy pak se jeví přímo neúčelným, ba i škodlivým. Vůdčí zásadou trestního práva mládeže musí

---

¹⁸ Kuchta Josef, Kriminologie II. část, str. 22

¹⁹ Kuchta Josef, Kriminologie II. část, str. 22

naopak býti: co nejméně trestati, co nejvíce vychovávat i a je-li nutné trestati, pak i trestem vychovávat i a polepšovat. To však vyžaduje, aby trestné činy spáchané ve věku mladistvém byly posuzovány, hledíc k nedokonalému vývoji mladistvého a k jejich příčinám, mírněji a odchylně od trestných činů osob dospělých, a aby také trestní řízení bylo přizpůsobeno věku mladistvého provinilce. Dále je nutné poskytnout soudu možnost, aby užil k záchraně mladistvého provinilce prostředku, který se jeví podle okolnosti a podle osobností mladistvého nejúčelnějším k dosažení cíle, tedy poskytnouti mu dostatečný výběr těchto prostředků. Konečně je nutné postarat se o to, aby opatření, jež soud zvolil, byla skutečně vykonána tak, jak toho jejich účel a potřeba mladistvého vyžadují. Splnit tento úkol mohou jen orgány prochnuté těmito ideami a dosti zkušené i odborně vzdělané, a zase jen potud, pokud jim to dovoluje současný stav veřejné i dobrovolné sociální péče, s níž musí postupovati stále rukou v ruce. Proto se doporučuje, aby trestního řízení proti mladistvým provinilcům zúčastnili se představitelé sociální péče o mládež, a to nejen jako orgánové pomoci, nýbrž i jako činitelé spolurozhodující a kontrolující za všech fází trestního řízení, i za výkonu trestu a výchovných opatření. Stále je dbáti toho, aby péče o osobu mladistvého provinilce byla podle možností soustředěna a nebyla zbytečně tříštěna mezi několik orgánů, zejména soudu trestního a poručenského, a aby spory o příslušnost nebo spoléhání na opatření jiného orgánu nebyly na škodu mladistvému samému, zejména když je nutné neodkladně zakročit k jeho záchraně.“²⁰

Tímto zákonem se tehdejší Československo zařadilo mezi ostatní evropské země se samostatnou právní úpravou trestního soudnictví nad mládeží a zejména své dva nejbližší (z hlediska právního vývoje i geograficky) sousedy - Německo a Rakousko. Je třeba říci, že zákon sám byl ve své době pokládán za progresivní a zdařilý, jak o tom svědčí ohlasy z pera tehdejších předních odborníků z oblasti trestního práva.²¹

Nejpodstatnější změny, které přinesl, se týkaly zvýšení hranice trestní odpovědnosti ze 12 na 14 let, rozšíření důvodů vylučujících trestnost mladistvých, vůbec zdůraznění individuálně preventivního a výchovného působení namísto, či přinejmenším vedle trestní represe (od možnosti vůbec upustit od trestního stíhání či alespoň od potrestání, uložit ambulantní opatření typu ochranného dozoru, obligatorně

²⁰ Kuchta Josef, Kriminologie II. část, str. 22-23

²¹ Kuchta Josef, Kriminologie II. část, str. 23

ustanovení obhájců, až po úzkou součinnost soudů s pomocnými zařízeními pro péči o mládež).²²

Vývoj v oblasti trestního postihu mladistvých v Československu po roce 1931

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931 byl bez náhrady zrušen trestním zákonem z r. 1950, kterým byla trestněprávní ustanovení upravující problematiku mladistvých včleněna zpět do obecně trestně právních předpisů. Došlo ke zrušení soudů mládeže a úřadoven pro péči o mládež.

Osm okleštěných paragrafů v trestním zákoně z r. 1950, které upravovaly problematiku mladistvých, nemohlo zajistit, aby proklamovaný výchovný účel trestu u mladistvých byl v praxi skutečně naplňován. Pouze ustanovení § 58 upravující podmínky, za kterých mohl soud upustit od potrestání mladistvého, umožňovalo soudu v konkrétním případě preferovat výchovný postup před represí.

Trestní řád č. 87 z. č. 1950 umožňoval, aby ze stejných důvodů mohl i prokurátor vůči mladistvému zastavit trestní stíhání.

Tato dvě ustanovení, která se svým obsahem nejvíce blížila filosofii zrušeného zákona o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931, a která byla ve zkrácené podobě obsažena ještě v novele trestního zákona č. 3 z roku 1956 a v zákoně o trestním řízení č. 64 z roku 1956, však již nebyla převzata do nových trestních kodexů z r. 1961 (trestní zákona č. 140/1961 Sb., trestní řád č. 141/1961 Sb.). Tím došlo k situaci, že liberalizace trestní politiky, kterou sledovala nová trestně právní úprava z počátku 60. let se v oblasti trestního postihu delikventní mládeže vůbec neprojevila. Naopak dále se zúžily možnosti prokuratury a soudu reagovat na trestnou činnost mladistvých v souladu s proklamovaným účelem výchovného působení trestu na mladistvé pachatele tak, jak je obsažen v ust. § 76 tr. zákona z roku 1961.

Je paradoxem, že podobná situace se opakovala, byť za zcela změněných politických poměrů, i při přijímání novel trestních kodexů v roce 1990 (novela trestního

---

²² Kuchta Josef, Kriminologie II. část, str. 23

zákonu č. 175/1990 Sb. novela trestního řádu č. 178/1990 Sb.). I zde se setkáváme se starými argumenty odvolávajícími se na neporušitelnost klasických trestněprávních zásad (oficiality, legality, ius puniendi), které je třeba bezvýjimečně dodržovat i v rámci právní úpravy trestního postihu mladistvých. Ani tentokrát se nepodařilo prosadit návrhy z 80 let, tím méně pak nově formulované návrhy na upuštění od trestního stíhání a podmíněné zastavení trestního stíhání u mladistvých, které se v zahraničí právě u této věkové kategorie běžně užívá a dobře osvědčují. Problematika právní úpravy trestní odpovědnosti a postihu mladistvých pachatelů tak zůstává s výjimkou modifikace několika méně významných ustanovení prakticky nedotčena.²³

---

²³ Kuchta Josef, Kriminologie II. část, str. 24-25

2. Kriminalita mládeže – základní pojmy, příčiny a formy

2.1 Vysvětlení základních pojmů

Základní pojmy jsem uvedl dle významu pro trestní řízení a pro trestní odpovědnost, ale i pojmy občansko právní.

Zletilý, zletilost – jedná se o pojmy jak z hlediska občanskoprávního, tak z hlediska trestně právního. Vyjadřuje způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práva brát na sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům). Zletilosti nabývá občan dovršením 18. let svého věku. Před dovršením tohoto věku se zletilostí nabývá také uzavřením manželství. Nabytá zletilost před dovršením 18. let se neztrácí, ani nezaniká dnem zániku manželství, ani prohlášením manželství za neplatné. Nabytí zletilosti uzavřením manželství je z pohledu trestního práva irelevantní.

Nezletilý – nezletilost je významově opakem zletilosti, Nezletilý je fyzická osoba, která nedovršila 18. let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím. V životě člověka vyjadřuje nezletilost časové období od narození do nabytí zletilosti. S nezletilostí z občanskoprávního hlediska je spojena způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti. Nezletilí mají však jen způsobilost k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené jejich rozumové vyspělosti a odpovídající jejich věku. Tato způsobilost zaniká smrtí nebo prohlášením fyzické osoby soudem za mrtvou. Trestní právo tento pojem neužívá, i když v trestně právní praxi je často využíván pro označení osob ve věku do 15 let.

Mladiství – je pojem trestněprávní. Jsou s ním spojeny počátky trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchané protiprávní jednání (trestný čin, přestupek), i zvláštnosti trestní odpovědnosti a trestního řízení proti mladistvým. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spácháním trestného činu v den, který následuje po dni dovršení patnácti let a končí v den dovršení osmnáctého roku života. Obecná trestní odpovědnost pachatele za spáchaný trestný čin nastává, až dnem následujícím po dnu, ve kterém fyzická osoba dovršila 18 let.

Osoba mladší než 15 let – jde o pojem trestněprávní, vyjadřuje časové období, ve kterém fyzická osoba, která před dovršením 15 let spáchala čin jinak trestný, je beztrestná. V trestním řízení tohoto pojmu užíváme k označení kategorie osob podléhajících zvláštnímu režimu při výslechu svědka, trestní řád tuto kategorii osob označuje, jako osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné.

Osoba blízká věku mladistvého – jde o pojem užívaný převážně v kriminologii. V trestním zákonu je užit v ustanovení § 33 písmene b) jako polehčující okolnost při výměře trestu. Vyjadřuje to období od 18 – 19 let.

Dítě – dle úmluvy o právech dítěte přijaté dne 20. 11. 1989 v NEW Yorku se dítětem rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud nedosáhla zletilosti dříve. Obecně jsou za děti považovány osoby mladší 15 let.

Mládež - je spojována s různými věkovými kategoriemi v závislosti na předmětu a rozsahu zkoumání jednotlivých vědních oborů (sociologie, kriminologie). Za mládež lze označovat osoby mladší 18 let.²⁴

2.1 Příčiny, které umožňují vznik kriminality mládeže.

Při rozboru příčin, které umožňují vznik kriminality mládeže je třeba se zaměřit na prvopočátky vývoje osobnosti, které ovlivňují nebo mohou ovlivňovat to, jaká osobnost z každého z nás vyroste. Již v ranném dětství, ale můžeme sem zahrnout i období ještě nenarozeného dítěte, tzv. doba prenatální, může dojít k ovlivnění dítěte, kdy se může jednat o různé psychosomatické poruchy. Psychosomatické poruchy v tomto období vývoje člověka mohou být důsledkem pro pozdější vznik různých poruch chování, kdy tyto poruchy se mohou při souhře různých podmínek vystupňovat až k delikventnímu chování jedince.

Samozřejmě musíme brát v úvahu i genetické předpoklady. Úhrn dědičných vlastností, které si člověk přináší na svět, se nazývá genotyp, tento termín se vztahuje zejména na vlastnosti nervové soustavy.

---

²⁴ JUDr. Chmelík Jan, Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži, str. 4-5

Význam rodiny, vliv rodinné výchovy a celkového rodinného prostředí je pro formování osobnosti dítěte a jeho mravního vědomí obecně uznáván. Jedním z hlavních výchovných činitelů je právě rodina, tedy plní-li si svoje výchovné úkoly správně a působí-li kladně na utváření mravní osobnosti jedince. Právě to, že rodiče vychovávají své děti od nejútlejšího věku je důležitostí rodiny a rodinného prostředí v tom, že kladou základy, pro celý další život a vývoj jedince. Rodiče jsou pro děti, alespoň by tedy měly být, tou nejvyšší přirozenou autoritou. Podle rodičů se děti učí žít, přizpůsobují se jejich chování, jednání, zvykům, napodobují je. Od rodičů vnímají formy soužití mezi lidmi a mezilidské vztahy.

Z uvedeného je zřejmé, že rodina se výrazně zasazuje na formování osobnosti člověka, vznikají zde citové vazby a důvěrné vztahy.

Neméně záleží i na tom v jaké rodině dítě vyrůstá. I když ne vždy je to jakési pravidlo. Svůj vliv samozřejmě má i to, zda jsou v rodině oba rodiče, ale důležitější je to, jak je taková to rodina funkční. Neúplná rodina, zejména s chybějícím otcem, se statisticky častěji vyskytuje, jako charakteristika pro rodinné zázemí u delikventních osob.

Jistě je předpoklad, že když dítě bude vyrůstat v rodině, kde bude otec většinu času trávit ve vězení a peníze pro chod rodiny bude obstarávat kriminální činností, tak dítě bude mít špatný vzor a může se chtít nebo tomu i okolnosti přispějí, v některých směrech otci vyrovnat. I přes různé předpoklady to však nemusí být vždy stejné.

Děti z neúplných rodin, kdy se o ně stará většinou matka a tato rodina je většinou sociálně slabší, se chtějí v některých směrech vyrovnat svým vrstevníkům a jsou proto ochotni leckdy udělat cokoliv. Mám, namysli páchání různých protiprávních jednání za účelem obstarávání si věcí a peněz. Ať se již jedná o krádeže věcí v obchodech, po kterých děti touží a nemohou jim je rodiče dopřát nebo různé krádeže věcí, jako například vykrádání aut, krádeže kabelek a peněženek. Kdy tyto odcizené věci poté směňují za jiné nebo za peníze, aby si mohli poté obstarat to, co chtějí. Některé děti páchají uvedenou trestnou činnost jen pro zábavu, aby se mohli vytahovat před svými kamarády.

Samozřejmě jsou výjimky potvrzující pravidlo, kdy právě děti ze sociálně slabších rodin jsou uvědomělé a chtějí změnit svůj osud a pro to se o to více snaží, aby byly lepší než ostatní, takové děti pak mají v životě většinou úspěch, neboť se museli o vše zasloužit a nikdo jim nic nedal tak říkajíc zadarmo.

Na druhou stranu děti vyrůstající v rodinách, kde rodiče nebo jeden z rodičů mají dostatečný příjem a rodina netrpí nedostatkem peněz, mohou právě proto, že mají vše a neváží si toho, páchat různou trestnou činnost, tzv. z nudy. Ne vždy je pravidlem, ale většinou tomu tak je, že rodiče, které vydělávají větší množství peněz takto činí na úkor svého volného času, který by mohli nebo alespoň měli věnovat svým dětem. Z uvedených příčin se stává, že děti takovýchto rodičů po příchodu ze školy mají až do večerních, někdy i do nočních hodin čas jen pro sebe, ve kterém si mohou dělat „cokoliv“. Takové to děti mají většinou kolem sebe partičku jiných dětí, které jsou s takovým to jedincem někdy jen právě z důvodu, že tento má mnoho peněz a děti kolem něj využívají jeho přízně a také samozřejmě předpokládají užitek z těchto peněz. Děti takovýchto rodičů vymýšlí různé věci, jak jsem již uvedl z nudy. Nekradou proto, že by jim něco scházelo, samozřejmě nechci tímto jiné děti omlouvat, ale je na to potřeba brát zřetel, když takové to děti kradou tak pro zábavu, chtějí to prostě zkusit. Někdy se právě z důvodu dostatku finanční hotovosti stávají organizátory celé akce s kriminálním podtextem, do které zapojí i několik svých kamarádů a poté sledují, jak jim jejich plán vychází.

Ze své praxe jsem se setkal s takovým to případem, kdy právě chlapec finančně zajištěných rodičů měl dostatečný příjem z jejich strany, kdy někdy dostával týdně až 10.000, Kč, ale nebylo výjimkou i to, že týdně měl na tzv. kapesném i částku kolem 15.000,- Kč. Od rodičů dostával pravidelně 3.000,- Kč na týden, ale vždy když přišel za rodiči s prosbou o peníze, tak mu vyhověli, dělal to tak, že šel za jedním z rodičů, jiný den šel za druhým z rodičů, a když mu to nestačilo, tak šel za prarodiči a ti mu také dávali peníze. K uvedeným skutečnostem jsme přišli při prošetřování jednoho případu, kdy se na policii obrátili jedni rodiče, že jejich syn si koupil nový mobilní telefon, na který nemohl mít dostatek peněz a když se jej ptali, kde peníze vzal, řekl, že mu je dal spolužák. Když se rodiče, informovali ve škole, zjistili, že takto si koupili nové mobilní

telefony i jiní jeho spolužáci. Rodiče se domnívali, že tento chlapec musí peníze pravděpodobně někde krást, neboť tak jak se, choval jim to, bylo velice podezřelé. Při prošetřování uvedené věci se nepodařilo prokázat a zjistit, že by tento chlapec bohatých rodičů peníze někde odcizil. Od jeho rodičů bylo postupně zjištěno, jaký měl chlapec týdenní příjem, kdy se nad tím rodiče pozastavovali, neboť jeden z rodičů nevěděl o tom, že druhý z nich mu dává také peníze navíc a to, že si chodil pro peníze i k prarodičům vůbec nevěděli. I uvedení rodiče uznali, že takové týdenní příjmy jejich syna jsou celkem velké, ale osobně se domnívám, že týdenní příjem chlapce na druhém stupni základní školy ve výši 3.000,- Kč, je více než dostačující, vždyť takový příjem nemají i leckterí dospělí ze svého zaměstnání. V rámci prošetřování jsme zjišťovali i to, zda tento chlapec za své peněžní dary spolužákům požadoval nějaké služby, ale toto se prokázat nepodařilo. Zjistili jsme však, že také kupoval svým kamarádům různé spreje, prý z důvodu přestříkávání jízdnic kol. Zaměřili jsme se také na to, zda s těmito spreji není páchána trestná činnost, ale prokázat se to také nepodařilo. Prošetřování uvedeného případu bylo ukončeno s tím, že se nepodařilo zjistit žádné protiprávní jednání ze strany uvedeného chlapce. Otázkou však zůstává, jak se tento chlapec bohatých rodičů bude chovat dále, jaký bude mít vztah k penězům a k majetku v dospělosti, když je pro něj samozřejmé mít už v dětství – dospívání takovéto příjmy.

Volný čas

Za volný čas lze u osob mladších 18 let považovat tu dobu, kdy uvedené osoby nejsou ve školních a vzdělávacích zařízeních a mají čas tzv. pro sebe. Pro kriminalitu mládeže je nejvíce podstatná doba po skončení výuky ve škole a doba příchodu domů. Samozřejmě je důležité, v kolik hodin chodí domů rodiče, kteří by měli kontrolovat chování svých dětí. Z důvodu, že někteří rodiče pracují až do večerních hodin, vzniká tím pro tyto děti volnější pole působnosti. Samozřejmě, že někteří mají díky ne velké pozornosti svých rodičů možnost provádění různých nezákonných věcí i v době kdy již jsou rodiče doma.

Některé děti se sdružují do part, ať větších či menších. Předmětem činnosti těchto part mohou být různé zájmy, které je spojují.

Popis party páchající trestnou činností:

Někdy se scházejí jen dva tři kamarádi, kteří si naplánují, že půjdou nastříkat nějaké své obrazce na určité objekty. Z rovna v této kriminalitě by mohli pomoci rodiče, kdyby si všímali toho, co jejich děti dělají doma, neboť tito sprejeři si připravují v menším měřítku obrazce, které budou chtít později nastříkat. Bylo by dobré, kdyby rodiče věděli o zájmech svých dětí a věděli by, co přesně znamená právě to, co jejich děti dělají. S tímhle jsou samozřejmě spojené i přísuny finančních prostředků od rodičů. Právě pro trestnou činnost, kterou páchají sprejeři, je nutné mít dostatečné finanční prostředky, aby si mohly kupovat spreje a jiné potřebné pomůcky pro svoji činnost. Při osobním rozhovoru s jedním mladistvým pachatelem, který byl podezřelý ze spáchání trestného činu Poškození cizí věci dle ustanovení § 257b) tr. Zákona (sprejerství) mně mimo protokol sdělil, že vytvoření obrazce (grafitu) o rozměru cca. 100 cm. x 150 cm. Přejde minimálně na 2.000,- Kč. V případě, že by chtěl mít ten obrazec kvalitnější, tak by nebyl problém investovat do něj i 5.000,- Kč. Dále jsem se od něj dozvěděl, že příprava na pěkný obrazec uvedeného rozměru mu zabere minimálně tři týdny a pak samotné provedení trvá někdy i několik dní. Mezi samotnými sprejery je dle sdělení toho mladíka rozdíl v tom, že někteří to považují za jakési umění a věnují tomu opravdu hodně času a příprav a pak na ty, kteří se pyšní jen tím že dokázali nějakým znakem postříkat novou nepoškozenou fasádu, nejlépe někde u hlavní silnice, aby to všichni viděli. Dle osobních zkušeností neboť, jsem také rodič, vím, že v dobách mého dětství jsme měli, trochu méně času na lumpárny, než mají dnešní děti a samozřejmě také mládež. V dnešní době, kdy různá elektronika je dostupná téměř každému není problém strávit celé dny doma buď u počítače, nebo u televize, kde se je pořád na co koukat a v případě, že není tak děti mají jiné alternativy, DVD, Video. I samotná komunikace mezi dětmi je v současné době jednodušší, mobilní telefony, komunikace v elektronické podobě na internetu a podobně. A to vše napomáhá tomu, aby děti měli více času na přípravu různé kriminální činnosti. Vymoženosti dnešní doby jsou leckdy důvodem páchaní kriminality.

V době mého dětství jsem musel rodičům říci, kam jdu a kdy přijdu. V případě, že jsem šel za kamarádem, tak naši chtěli telefonní číslo k nim domů, kde mě i několikrát

kontrolovali. V současné době mobilních telefonů je tato kontrola zcela bezúčelná, děti namluví rodičům cokoliv. Mezi negativní vlastnosti mobilních telefonů přispívá hlavně to, že děti se snaží mít mezi spolužáky tak říkajíc „in“ telefony, kdy proto, aby takové telefony měly, jsou ochotné leckdy udělat cokoliv. Jednak od krádeží samotných mobilních telefonů, tak krádeží peněz nebo jiných věcí, za které si pak svůj vysněný mobilní telefon mohou koupit nebo vyměnit. Horší je však to, že jak děti, tak i dospělí používají svůj mobilní telefon k organizování a domlouvání se při různých protiprávních jednáních.

Osobně jsem se zúčastnil vyšetřování případu, Poškození cizí věci (sprejerství), kdy v prvopočátku bylo zjištěno, že neznámý pachatel postříkal třemi různými spreji několik objektů, budov na jedné ulici a to včetně základní školy, tělocvičny a rodinného domu jednoho zaměstnance předmětné základní školy. Z některých nastříkaných nápisů bylo zřejmé, že někdo se snažil nastříkat mimo jiné i dvě slova a to: „říd' a je pič..“ Nechci se vyjadřovat k jednotlivým postupům, které jsme provedli k ustanovení pachatele, ale podařilo se nám zjistit, že se uvedeného činu dopustilo celkem 5 dětí právě ze základní školy, která byla také postříkaná. Jednalo se děti ze stejné třídy ve věku kolem 11 let. Právě díky mobilním telefonům se shodli na přesné době, kdy společně něco provedou. Jeden z nich vzal svému otci z garáže dva spreje a další z nich vzal jeden sprej svému dědovi. Pomocí mobilních telefonů si hlídali, aby na ulici nikdo nešel a ve večerních hodinách kolem 19.00 hod. uvedený čin provedly. Následným vyšetřování a především pohovory s rodiči bylo zjištěno, že jejich děti si mohly v tuto dobu hrát venku, ale co přesně jejich děti venku dělají, nedokázal nikdo z rodičů zodpovědět. Při dotazu rodičů, zda některé z dětí má jako svého koníčka sprejerství nebo aspoň přípravu různých obrazců, kdy by si tyto malovali nebo rýsovali, všichni toto razantně popřeli. Rodiče byli požádáni, zda by se podívali do věci svých dětí a v případě, že by něco takového zjistili, že některé z nich si takové obrazce připravuje a kreslí, aby nás o tom řekli. Během následujícího dne jsem byl kontaktován ze strany rodičů od dvou dětí a byly mně předány výkresy a skyci jejich dětí s vyobrazenými obrazci, kde jsme poznali i obrazce, které se děti pokoušeli vytvořit při svém stříkání po objektech na uvedené ulici. Uvedená skutečnost změnila pohled rodičů od obou dětí neboť zjistili, že vlastně nemají vůbec představu, co jejich děti venku na ulici dělají a

jaké mají vlastně zájmy.

Volný čas dětí je možné samozřejmě organizovat, alespoň z části pomocí různých kroužků a zájmových sdružení. Je určitě rozdíl dětí, které musí po příchodu domů zastávat určitou práci, kdy se převážně jedná o děti z vesnice a času na případné páchaní protiprávního jednání jim tolik nezbyvá a hlavně na vesnici ho každý zná a případně že by něco provedl, rodiče by se dříve nebo později dozvěděli o tom, co spáchal. Ve městě je všeobecně pro páchaní trestné činnosti větší anonymita.

2.3 Kriminalita mládeže – její formy

Kriminalita mládeže je součástí celkové kriminality. Do kriminality mládeže patří protiprávní jednání osob mladších 18 let, jehož důsledkem je porušení společenských zájmů na takovém stupni společenské nebezpečnosti, která naplňuje svým jednáním skutkovou podstatu některého trestného činu nebo přestupku.

Kriminalitu mládeže lze rozdělit dle mého názoru do dvou rovin. Jednak dle toho, kdo kriminalitu páchá, tedy dle osoby pachatele, její věk, z jakého sociálního prostředí pochází a za druhé co je předmětem zájmu pachatele, jakou trestnou činnost páchá.

Osoby pachatele mladších 18 let vedou odlišné pohnutky k tomu, aby páchaly trestnou činnost. Stejně, jak dospělí tak, někteří z nich konají trestnou činnost za účelem získání nějaké výhody, obstarání si věci kterou chtějí, ale také z hecu, aby se ukázaly před kamarády, aby si třeba zasloužily uznání party, které jsou členy apod. Proti dospělým mají osoby mladší 18 let jistou nevýhodu, neboť nemají tolikero životních zkušeností, jejich možnosti jsou omezené, jak fyzicky tak i rozumově. Rozdíl mezi kriminalitou páchanou osobami mladšími 18 let a dospělými je i v organizační přípravě. V případě krádeží nemají osoby mladší 18 let většinou k dispozici rychlý odvoz a odcizené zboží se hůře prodává osobám mladším 18 let než dospělým.

Také je rozdíl v páchaní trestné činnosti dětí mladších 15 let a dětí od 15-18 let, tak je rozdíl mezi skupinou dětí 15-18 let a osobami dospělými. Rozdíl mezi kriminalitou osob mladších 18 let a dospělými je také v druhu páchaní trestné činnosti.

Je samozřejmě možné, aby stejnou trestnou činností páchali jak osoby mladší 18 let tak dospělí. Osoby mladší 18 let se dopouští převážně **trestných činů a přestupků** majetkového charakteru, kdy se jedná o různé krádeže a poškozování cizích věcí, především však tzv. sprejerství, které je jednoznačně nejvíce zřetelné, neboť postříkaných budov a jiných objektů je v každém městě nespočetně a všimá si toho každý z nás. Dále se osoby mladší 18 let dopouští různých výtržnictví a fyzického napadání.

2.4 Zvláštnosti způsobu páchaní trestné činnosti mládeží

Zvláštnosti způsobu páchaní trestné činnosti mládeže lze charakterizovat podle Konráda, in: Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži, JUDr. Chmelík (1998) takto:

- výběr předmětu útoku je určován rozdílným hodnotovým systémem mládeže
- trestná činnost je obvykle páchána skupinově s nízkou úrovní organizace
- obvykle shází příprava ke spáchání trestné činnosti, pokud je trestná činnost připravována, úroveň přípravy je povrchní, nedokonalá
- chování mladistvých delikventů se vyznačuje neúměrnou brutalitou, projevující se např. zbytečnou devastací okolí a předmětů
- nevýhoda mladistvého pachatele spočívající v nedostatku věku, fyzické síly apod. je nahrazována neúměrnými prostředky k překonání překážky a cíle
- kriminální delikty jsou často páchány pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, které posilují odvahu i agresivitu
- při recidivě trestné činnosti mladiství pachatelé volí stejný způsob spáchání a své konání z předchozí trestné činnosti opakuje, vzniká tak charakteristický soubor opakovaného konání
- alibi si zajišťují u svých kamarádů nebo v partě, obvykle však až po spáchání trestné činnosti
- o připravované trestné činnosti se obvykle svěřují svým kamarádům nebo členům party
- obvykle schází snaha utajovat spáchání trestného činu
- Předmětem zájmu jsou obvykle předměty, které momentálně potřebují
- rozhodování a jednání je spíše emotivní než racionální, apod.

3. Kriminalita mládeže ve světle legislativy

3.1 Přestupek - zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích

Definice přestupku:

Přestupek je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštního právního předpisu anebo o trestný čin.

K odpovědnosti za přestupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění. Za přestupek není odpovědný ten, kdo v době jeho spáchání nedovršil 15 let.²⁵

Je-li podezřelý z přestupku mladistvý, oznamuje se tento přestupek k projednání správnímu orgánu na městském nebo obecním úřadě. Dále se vyrozumívá oddělení sociálně právní ochrany dětí – OSPOD. OSPOD zakládá materiály týkající se nezletilého do spisu, který je veden až do jeho zletilosti, tedy do 18 roků.

Mladistvému je možné uložit:

- **napomenutí** (z pravidla se využívá při prvním deliktu mladistvého, anebo jedná-li se o drobný delikt)
- **pokutu** (dle stanovené výše)
- **zákaz činnosti** (nejdéle lze uložit na dobu jednoho roku, nesmí však bránit v jeho přípravě na budoucí povolání)
- **propadnutí věci**²⁶

V případě, že osoba do doby zletilosti spáchá přestupek nebo trestný čin, pracovníci OSPOD vypracovávají pro účely řízení posudek. K posudku a dalším skutečnostem se přihlíží při návrhu na výchovná opatření nebo při stanovení výši trestu, jestliže je později proti takovéto osobě vedeno trestní stíhání.

---

²⁵ z. č. 200/1990 Sb. o přestupcích

²⁶ z. č. 200/1990 Sb. o přestupcích

3.2 Trestný čin - zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Trestní odpovědnost představuje souhrn podmínek, při jejichž splnění vzniká pachateli trestného činu povinnost strpět za spáchání trestný čin postih stanovený trestním zákonem.²⁷

Definice trestného činu:

Trestný čin je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.

Trestný čin musí dosahovat určitého stupně nebezpečnosti pro společnost – materiální znak. Trestný čin musí naplňovat znaky uvedené v trestním zákoně – formální znaky.²⁸

Osoba, která se dopustí trestného činu (spáchá trestný čin) se nazývá pachatel trestného činu.

Pokud se dopustí trestného činu mladistvý, postupuje se dle zákona č. 218/2003 Sb.

Je-li policejním orgánem prokázáno, že se trestného činu dopustil mladistvý, sdělí mu obvinění. Při provádění úkonů trestního řízení s mladistvým musí být při sdělení obvinění přítomen advokát. Dále mohou být přítomni zákonní zástupci mladistvého a také kurátor pro mládež.

Mladistvý může být vzat do vazby, pokud nelze účelů vazby dosáhnout jinak. Při ukončení vyšetřování ze strany policejního orgánu je spis předán státnímu zástupci k vypracování obžaloby. V případě, že mladistvý naplňuje podmínky § 307 trestního řádu, jedná-li se tedy o trestný čin, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let, může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže jsou splněny tyto podmínky:

- obviněný se k činu doznal

---

²⁷ JUDr. Kruka Vladimír, JUDr. Němec Pavel, Trestní právo hmotné, obecná část Praha 1996, str. 7

²⁸ z. č. 140/1961 Sb. trestní zákon

- nahradil škodu, pokud byla činem způsobena nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takovéto rozhodnutí považovat za dostačující.

Zkušební doba při podmíněném zastavení trestního řízení je stanovena v rozmezí 6 měsíců až 2 let. V případě, že se mladistvý ve zkušební době neosvědčí, státní zastupitelství vypracuje obžalobu a dochází k hlavnímu líčení u soudu.

V hlavním líčení proti mladistvému soud přihlíží k zvláštní péči, která je mladistvým věnována dle zák. č. 218/2003 Sb. Výsledkem hlavního líčení soudu je rozsudek, který obsahuje výrok o vině a následně výrok o trestu.

U mladistvého je účelem trestu především vychovat ho v řádného občana. Trestem, trestáním a účinky sankcí se zabývá penologie. Penologie se v rámci terciární prevence zaměřuje čím dál více na alternativní tresty. Z pedagogického hlediska penologie úzce spolupracuje s etopedií, která se převážně zaměřuje na primární a sekundární prevenci.

Soud přihlíží při stanovení trestu také k okolnostem, za jakých byl trestný čin spáchán. V trestním zákoně jsou uvedeny polehčující ale také přitěžující okolnosti. Mezi polehčující okolnosti patří věk blízky věku mladistvého, rozrušení, nátlak, zda pachatel vedl řádný život, zda při vyšetřování spolupracoval a další. Mezi přitěžující okolnosti patří surovost, zvláště zavržení hodná pohnutka, využití něčí bezbrannosti a další.

3.2.1 Provinění

Provinění je termín pro trestný čin spáchaný mladistvým. Jedná se tedy jen o jinou terminologii označení pro trestný čin, který spáchal mladistvý. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže však, na rozdíl od obecné definice trestného činu, požaduje vyšší stupeň společenské nebezpečnosti. O provinění se nebude jednat, jestliže je spáchal mladistvý a stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost je malý.

3.2.2 Čin jinak trestný

Čin jinak trestný je termín pro čin společnosti nebezpečný, který naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, který však z důvodu nedostatku věku, přičetnosti nebo relativní přičetnosti v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti není trestným činem.

3.3 Zákon č. 218/2003 Sb.

Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, opatření ukládá za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.

Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páchání protiprávních činů.

V dalších ustanoveních jsou stanoveny zvláštní postupy v trestním řízení, které:

1. zajišťují, aby byly objasněny všechny podstatné okolnosti potřebné pro rozhodnutí, zejména však pro výběr nejvhodnějšího opatření proti mladistvému delikventovi,
2. upřednostňují možnosti výchovy působení na mladistvého před represí a eliminují z řízení takové momenty, které by výchovné účinky mohly negativně ovlivnit,
3. důsledně zajišťují obhajobu mladistvého, který vzhledem ke svému věku není schopen se sám náležitě hájit.

Ze zákona č. 218/2003 Sb. může být mladistvému uloženo i několik opatření najednou:

1) Výchovná opatření

- dohled probačního úředníka (dohled nad obviněným, obžalovaným,)
- probační program
- výchovné povinnosti (povinnost bydlet s rodiči, nahradit škodu,)
- výchovná omezení (zákaz návštěv určitých akcí, styk s osobami,)
- napomenutí s výstrahou

2) Ochranná opatření

- ochranné léčení
- zabránění věci
- ochranná výchova (DDÚ, DD, DVÚ)

3) Trestní opatření

- obecně prospěšné práce
- peněžitá opatření
- peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu
- propadnutí věci
- zákaz činnosti
- vyhoštění
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- odnětí svobody nepodmíněně

Odnětí svobody stanovené v trestním zákoně se u mladistvého snižuje na polovinu, horní hranice trestní sazby však nesmí převyšovat 5 let a spodní hranice 1 rok. Jestliže mladistvý spáchá trestný čin, za který lze uložit výjimečný trest, je povoleno mladistvému uložit odnětí svobody v rozsahu 5 - 10 let.

3.4 Zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým.

Zvláštní způsob řízení proti mladistvým je výrazem zvýšené péče společnosti věnované mládeži, zakotvené v čl. 32 odst. 1, Listiny práv a svobod. Důvodem odchylek v řízení proti mladistvým je především výchovný charakter trestního práva.

K nejdůležitějším odchylkám v řízení proti mladistvým od obecných předpisů lze uvést následující:

1. řízení proti mladistvému, který dosud nedosáhnul 18. roku, se může zúčastnit jeho zákonný zástupce,
2. mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle zákona č 218/2003 Sb., nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonů odložit a vyzoomění obhájce o něm zajistit, (z. č. 218/2003 Sb. § 42 odstavec 2)
3. v řízení proti mladistvému nelze vydat trestní příkaz do doby, než dovrší 18. rok svého věku.

Odchytky v řízení proti mladistvým jsou zakotveny v hlavě XIX. trestního řádu v ustanoveních § 291, kde je uvedeno: „Řízení v trestních věcech mladistvých upravuje zvláštní zákon. Pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, postupuje se podle tohoto zákona“, tímto je míněno například zákon č. 218/2003 Sb.

Podle § 93 Zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže je tak sice umožněno dětem mladším patnácti let uložit některá opatření (dohled probačního úředníka, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče a ochranou výchovu), ale jejich účinnost není zcela dostačující.

Orgán činný v trestním řízení je povinen v případě nutné obhajoby umožnit mladistvému, aby si v přiměřené lhůtě (lhůta není trestním řádem blíže vymezena a záleží na orgánu činném v trestním řízení, jakou lhůtu stanoví vzhledem k okolnostem a možnostem mladistvého nebo jeho zákonného zástupce spojit se s příslušným advokátem) nejprve obhájce zvolil a teprve poté, když si obhájce nezvolí, má povinnost orgán činný v trestním řízení požádat soud o jeho ustanovení. Totéž právo, týkající se práva zvolit obhájce mladistvému, přísluší i jeho zákonnému zástupci, který je oprávněn mladistvému obhájce zvolit i proti jeho vůli, pokud jde o jednání ve prospěch mladistvého. Přiměřenost lhůty pro zvolení obhájce se stanoví se zřetelem na

okolnosti případu. Za splnění povinnosti orgánu činného v trestním řízení umožnit mladistvému (zákonnému zástupci) zvolit si obhájce je nutné pokládat i poskytnutí možnosti telefonického zvolení obhájce. V tom případě však policejní orgán musí respektovat právo obhájce na účast při vyšetřovacím úkonu. O ustanovení obhájce orgán činný v trestním řízení požádá soud v případě, že nebyl zvolen ihned nebo ve stanovené lhůtě.

V době, kdy mladistvý ještě obhájce nemá, i když jej musí mít, lze provádět pouze takové vyšetřovací úkony, které vzhledem k nebezpečí jejich zmaření, ztráty nebo podstatného oslabení jejich důkazní hodnoty nesnesou odkladu, tedy orgán činný v trestním řízení je oprávněn provádět pouze úkony neopakovatelné a neodkladné. Vyšetřovací úkony, s výjimkou shora uvedených, nelze provádět ani v případě, že mladistvý (případně jeho zákonný zástupce) prohlásí, že na účasti obhájce při úkonu netrvájí. Obhájce má právo účastnit se vyšetřovacího úkonu i proti vůli mladistvého. Mimo stanovená oprávnění, může obhájce zastupovat mladistvého i při úkonech, které mladistvý vykonává jako procesní strana a pokud povaha procesního úkonu zastoupení připouští. Nemůže jej tedy zastoupit např. při výslechu. Obhájce mladistvého rovněž nelze považovat za osobu oprávněnou podat proti rozhodnutí vyšetřovatele opravný prostředek,²⁹

3.5 Trestní odpovědnost od 14 let.

Neustále se diskutuje o tom, zda snížit věkovou hranici trestní odpovědnosti z 15 na 14 let.

Důvody, pro které je třeba snížit věkovou hranici trestní odpovědnosti, jsou především to, že mladí lidé už ve 14 letech dobře vědí, kdy se dopouštějí trestné činnosti. Je zjištěno, že tito mladiství pachatelé jsou schopni páchat trestnou činnost promyšleně, mnohdy si vytvářejí i falešné alibi, jsou schopni zahazovat stopy po svém činu. Trestnou činnost dokonce páchají i plánovitě a organizovaně. Trestná činnost páchaná těmito dětmi se mnohdy podobá svou podstatou trestné činnosti dospělých. Osobně se domnívám, že snížení věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let je krok

---

²⁹ JUDr. Chmelík Jan, Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži, Praha 1998, str. 74

správným směrem. Se snížením věkové hranice musí jít v součinnosti s jinými zákonnými opatřeními, jako jsou například alternativní tresty.

Dne 27.1.2009 podepsal prezident republiky Václav Klaus nový trestní zákoník. Platit má od roku 2010 a měl by tak nahradit mnohokrát novelizovaný a v současné době platný zákon z roku 1961.

Při podpisu dokumentu měl, ale Klaus výhrady. *„je mi např. líto, že této změny nebylo využito k razantnějšímu odlišení sazeb pro násilné trestné činy oproti činům nenásilným“*, uvedl prezident Klaus na svých stránkách.

Nejdiskutovanější částí zákona je posunutí trestní odpovědnosti i hranice pro legální sexuální styk ze současných patnácti na čtrnáct let. Tato změna však ještě nemusí být konečná. Ministr Pospíšil totiž slíbil, že pomůže připravit novelu, která by ještě mohla vrátit současný stav.

„Do konce května bude na půdě parlamentu novela, bud' poslanecká anebo vládní, která otevře otázku věkové hranice 14 a 15 jak u sexu, tak u trestní odpovědnosti,“ řekl Pospíšil při schvalování zákoníku v senátu.

„Za diskutabilní považuji snížení hranice trestní odpovědnosti a snížení hranice (dovolené) sexuální aktivity. Mimořádně absurdní je navíc spojování těchto dvou věcí. K těmto změnám došlo bez předchozí veřejné i odborné debaty, jen důsledek momentální nálady části Poslanecké sněmovny“ uvedl prezident republiky Václav Klaus.

4. Alternativní tresty, výkon trestu, vazba

4.1 Alternativní tresty pro mládež

Z počátku byly alternativní tresty vnímány jako tresty nahrazující trest odnětí svobody. Trest odnětí svobody je spojen s negativním vlivem prostředí na odsouzené a dobu bezprostředně po jejich propuštění. Negativní ovlivnění je zřejmé především u odsouzených s dlouhodobými tresty, ale také během krátkodobých trestů a také po propuštění z těchto trestů. Pobyt odsouzených ve věznici je ve většině případů spojen se změnou jeho zvyklostí a návyků, musí přizpůsobit své chování a jednání vězeňskému řádu, což se může projevit při propuštění z vězení, kdy takový člověk zvyklý žít jistým způsobem života ve vězení se těžce přizpůsobuje svému okolí a okolí nemusí takového člověka přijmout zpět. Z těchto důvodů člověk propuštěný na svobodu může vyhledávat takové prostředí, které dobře zná a kde má nebo může mít kamarády, myslím tím kriminálně závadové prostředí.

Osoby mladší 18 let jsou více náchylnější k ovlivňování ze strany jiných osob, než osoby dospělé. Proto budeme-li co nejvíce delikventů mladších 18 let zavírat do věznic, stane se to, že při opouštění věznic budou převychované v záporném slova smyslu. Od spoluvězňů se naučí to, co ještě neumí.

U provinění mládeže by neměl ve většině případů následovat trest výkonu trestu odnětí svobody, ale určité opatření, takového člověka svým způsobem omezující, ale hlavní náplní by mělo být aktivní zacházení a výchovná opatření směřující k nápravě jedince.

Trest obecně prospěšných prací představuje v současné době jednu z variant alternativních trestů v České republice. Trest obecně prospěšných prací přináší možnost nápravy a odčinění způsobených škod prostřednictvím práce ve prospěch obce, poškozené trestnou činností. Dospělý odsouzený je povinen odpracovat soudem stanovený počet hodin v rozmezí od 50 do 400 hodin. Mladistvý odsouzený pak 50 až

200 hodin, ve prospěch města, obce nebo obecně prospěšné organizace. Odsouzený musí práci provést ve svém volném čase a do jednoho roku od nařízení trestu soudem. V případě, že se odsouzený dopustí v době, než odpracuje trest obecně prospěšných prací jiného trestného činu nebo stanovený počet hodin ve stanoveném období neodpracuje, může soud rozhodnout o přeměně trestu. Za každé dvě neodpracované hodiny trestu obecně prospěšných prací se počítá jeden den trestu odnětí svobody.

4.2 Výkon trestu odnětí svobody pro osoby mladší 18 let.

Pro mladistvé jsou zřizovány zvláštní typy nebo oddělení věznic. Mladiství odsouzení jsou umísťováni do věznic příslušného typu, který stanoví soud v rozsudku, kterým se ukládá odsouzenému výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Odsouzení jsou rozmísťováni dle programů realizovaných v jednotlivých věznicích. Odsouzení jsou rozmísťováni s přihlédnutím k místu bydliště odsouzeného, aby nebyly zpretrhány sociální vazby. Výkon trestu odnětí svobody mladistvého je upraven obecnými ustanoveními zákona o výkonu trestu odnětí svobody. U mladistvého je brán zřetel na jeho vývoj a míru dosažené sociální úrovně chování.

Výkon trestu odnětí svobody mladistvých je spíše zaměřen na výchovnou funkci a to především prostřednictvím:

- specializovaných programů zacházení,
- stupňů vnitřní diferenciacce, která přihlíží ke zvláštnostem výkonu trestu u mladistvých s psychopatickou strukturou osobnosti, drogově závislých a mladistvých s duševní poruchou
- kázeňské praxe

Program zacházení u mladistvých je zaměřen na vzdělávání a vhodnou formu sociálního výcviku. Odsouzený mladistvý je povinen účastnit se ve stanovené formě vzdělávání a vzdělávání může probíhat formou denního studia.

4.3 Výkon vazby obviněných

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškami č. 292/2001 Sb., č. 377/2004 Sb. a č. 242/2006 Sb. v § 4a odstavce 1, 2 uvádí základní vymezení zacházení s obviněnými ve výkonu vazby. Citace: „ K omezení negativních účinků izolace obviněného od společnosti jeho vzetím do vazby a v souladu s účelem vazby věznice vytváří vhodné podmínky pro preventivně výchovné, vzdělávací, zájmové a sportovní programy. K tomuto přijímá vhodné opatření zejména v oblasti personální, materiálně technické a organizační, spolupracuje s příslušnými státními orgány a institucemi, církvemi a náboženskými společnostmi a zájmovými sdruženími občanů. Věznice nabídne obviněnému účast v nejméně jednom preventivně výchovném, vzdělávacím, zájmovém a sportovním programu“.

Umístění osob do vězení je velmi zásadní změna v životě člověka a zejména u mladého člověka může vyvolat vážnou psychickou poruchu. Mladistvý uvězněný přijde o většinu svých vzorů, které potřebuje ke svému dozrání. Ve věznici je mladistvý vystaven mnoha negativním vlivům, které deformují jeho osobnost. Vězení posiluje u osob nepřátelské pocity vůči společnosti (která ho do vězení dostala). Riziková mládež se přizpůsobuje fungování ústavního zařízení a osvojování vězeňské kultury. Čím déle osoba ve vězení pobývá, tím větší je předpoklad k budoucímu páčání dalších kriminálních aktivit. Osoby ve vězení se zde mohou zdokonalit pro svoji budoucí trestnou činnost, mohou zde získat kontakty na kriminální skupiny pro možné využití po odchodu z vězení. Leckdy se právě ve vězení domlouvají a plánují akce, které společně po odchodu z vězení provedou.

4.4 Vězni mladší 18 let ve výkonu vazby

Osoby mladší 18 let nejsou ještě zcela socializovány, nemají takové sociální zkušenosti a svět kolem sebe vnímají jednodušeji a v jiných souvislostech než dospělí. Mají nepřesně vyhraněné názory, postoje, menší okruh zájmů, malé životní zkušenosti, což často způsobuje, že mladistvý nedokáže rozumně a přiměřeně řešit případné vzniklé konfliktní situace.

Všeobecně lze říci, že u dospělých převažují zkušenosti a rozvaha, kdy u mladistvých je toto nahrazováno agresivitou a brutalitou. Ve výkonu vazby převažuje mezi mladistvými zejména rvačky, šikana, ublížení na zdraví, sebepoškozování a pokusy o sebevraždu. Nutno ale uvést, že mladiství jsou ve výkonu vazby nejovlivnitelnější populací. Dle dostupných informací je nejvíce obviněných mladistvých bez kvalifikace, z čehož vzniká potřeba vzdělávání ve věznicích. S mladistvými by měl spolupracovat tým složený vždy z pedagogů, vychovatelů, dozorců a sociálního pracovníka. S tímto týmem by měl dále spolupracovat psycholog a sociolog, kteří by měli společně vytvořit alternativní program pro mladistvé vězně.

5. Šikanování mezi mládeží

Nárůst brutality v jednání mládeže velmi úzce souvisí i s tzv. šikanou. Jde o zvláštní formu trestné činnosti, která je páchána mládeží na mládeži. Za šikanu můžeme označit psychické nebo fyzické násilí páchané mezi mládeží, s cílem týrat, trápit, činit příkoří, klást úmyslné překážky druhému. Projevuje se převážně úmyslným, opakovaným užitím síly jednotlivce, ale i skupinou osob vůči zpravidla slabšímu nebo neprůbojnému jedinci. Šikana však může být projevována verbálními útoky, zcizováním nebo poškozováním věcí, vynucování si úsluh různého druhu, lákáním finančních prostředků pod pohrůzkou násilí nebo jiné újmy a podobně. Z nejméně frekventovaných trestných činů, jejichž skutkové podstaty mohou být naplněny šikanou, patří:

- trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 trestního zákona,
- trestný čin vydírání podle § 235 trestního zákona,
- trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 trestního zákona,
- trestný čin poškozování cizí věci podle § 257 trestního zákona,
- trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle § 197a trestního zákona³⁰

Pojem šikana pochází z francouzského slova *chicane*, což znamená zlomyslné obtěžování, týrání, sužování, pronásledování, byrokratické lpění na literě předpisů.

Pojem šikana u nás zavedl pražský psychiatr Petr příhoda. Jako první před listopadem 1989 veřejně promluvil o tom, co bylo tabu – za socialismu se něco takového nesmělo přiznat.

T. Jilčík, A. Plšková, L. Zapletal používají tuto definici: „Šikanování je způsob chování, umožňující, většinou v bezprostřední komunikaci, fyzickým a psychickým týráním druhých získat nad nimi pocit převahy, moci, určité výhody.“³¹

P. Mühlpachr uvádí, že: „Za šikanování je považována systematická agrese, která je zpravidla opakovaná a dopouští se jí jednatel či skupina vůči jinému jednotlivci či

³⁰ JUDr. Chmelík Jan, *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, Praha 1998 str. 73

³¹ Jilčík, T., Plšková A., Zapletal L. *Sociální patologie*. Brno: Institut mezioborových studií, 2005; s. 46

skupině. Podstatné přitom je, že se nejedná o střetnutí rovnocenných partnerů v konfliktu, ale že oběť šikanování je vůči útočníkovi prakticky bezbranná. Může se jednat jak o násilné fyzické, tak i psychické či verbální.“³²

M. Kolář definuje šikanu takto: „Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi či manipulaci.“³³

P. Říčan se přiklání k této definici: „Šikanování říkáme tomu, když jedno dítě nebo skupina dětí říká jinému dítěti ošklivé a nepříjemné věci, bije je, kope, vyhrožuje mu, zamyká je v místnosti a podobně. Tyto incidenty se mohou často opakovat a pro šikanované dítě je obtížné, aby se samo bránilo. Jako šikanování mohou být označeny také opakované posměšky nebo ošklivé poznámky o rodině. Jako šikanování však obvykle neoznačujeme občasnou rvačku nebo hádku přibližně stejně fyzicky vybavených soupeřů.“³⁴

Při své praxi jsem se setkal v roce 2007 s případem, kdy jedna maminka oznamovala na našem Policejním oddělení fyzické napadení jejich dvou dětí ze strany jiného dítěte, kdy její děti měly různé podlitiny a podobně. K uvedené skutečnosti došlo v jedné vesnici nedaleko Znojma. Celá skutečnost začala, asi před rokem než se rozhodla tato maminka přijít na policii s žádostí o pomoc. Napadené děti chodily do stejné základní školy, jako ten útočník. Útočník byl, o dva roky starší, než nejstarší syn uvedené maminky, kdy její druhý syn byl o rok mladší. Vše začalo tím, když útočník propadl z důvodu svého prospěchu do třídy nejstaršího syna uvedené maminky. Vždy, když čekali děti u školy na autobus domů, do jiné vesnice. Stávali se vždy vybraní jedinci cílem útoku toho útočníka. V poslední době byly cílem útoku právě děti uvedené maminky. Útočník měl po dětech vyžadovat cigarety, svačiny, peníze a jiné služby a rád se před ostatními vytahoval jakou má sílu a děti, které mu, nevyhovovaly v jeho požadavcích trestal fyzickým napadáním a podobně. Uvedená maminka přišla spíše žádat o radu, jestli se s touto věcí dá něco dělat. Stěžovala si, že celou věc řešila s ředitelem uvedené základní školy, kam děti chodili, ale ředitel jí sdělil, že s celou věcí

---

³² Mühlpachr P. Kapitoly ze sociální patologie. Brno: Institut mezioborových studií, 2003; s. 77

³³ Kolář, M. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2001, str. 27

³⁴ Říčan, P. Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál, 1995; s. 26.

nemají, jako škola nic společného, neboť ke všem incidentům dochází vždy po vyučování a mimo prostory jejich školy. Maminka sdělila, že již zvažovala i možnost odstěhování se z vesnice, kde bydlí, neboť děti se prý bojí chodit do školy, nechtějí pořádně jíst, jsou uzavřené do sebe a nedokáží se radovat tak jako dřív. Uvedla, že pracuje v Rakousku jako zdravotní sestra, děti vychovává bez manžela a není schopná děti vozit a přivážet ze školy, která je v jiné vesnici. Při probírání celé situace jsem sdělil uvedené mamince, že by bylo vhodné se obrátit na odborníky, kteří by dokázali jejím dětem pomoci, kdy jsem jí upozornil, že policie bude samozřejmě celou věc prošetřovat a zjišťovat skutkový stav věci v protiprávním jednání útočnicka. Maminka však sdělila, že nechce své děti ještě více tímto problémem zatěžovat, že by chtěla celou věc vyřešit bez dětí. Při podrobnějším rozebírání celé věci jsem dále zjistil, že s tím útočníkem měli různě problémy i jiné děti, kdy si vždy nějaké vybral, jako svůj objekt útoků a do doby, než se mu tyto děti, postavily, je nenechal na pokoji, kdy po té si vybíral další objekty. Od maminky jsem se dozvěděl, že její děti se toho útočnicka bojí a že se mu asi nebudou schopni postavit. Maminka řekla, že jim chybí sebedůvěra. V ten moment mě napadlo, že by se dalo dětem pomoci tím, že by jim byla sebedůvěra posílena a pokud možno i vrácena. Vzpomněl jsem si, že můj kamarád vede kroužek bojového umění pro děti. Okamžitě jsem kamarádovi zavolal, zda by bylo možné, aby k němu chodili dva kluci na tréninky, ten s tím souhlasil. Mamince jsem sdělil podrobnosti o uvedeném bojovém umění. Dále jsem s maminkou sepsal potřebné písemnosti týkající se takového oznámení a doporučil možnosti dalšího řešení takové situace. S výsledkem tohoto prošetřování jsem seznámen nebyl, neboť se stal v teritoriu jiného obvodního oddělení a spis musel být postoupen na místně příslušné obvodní oddělení. Od kamaráda, který vede kroužek bojového umění, jsem se dozvěděl, že uvedení kluci k němu do kroužku chodí pravidelně a jsou velice šikovní. Průběžně jsem od kamaráda věděl, jak se tito kluci v bojovém umění zdokonalují a jak začínají být sebejistí a vyrovnaní. Postupně jsem to bral, jako jednu z věcí, kdy jsem mohl pomoci jako člověk a ne jen jako policista a na tento příběh jsem pomalu zapomínal. Asi po roce na podzim roku 2008 přišla za mnou do práce maminka uvedených dětí a nechala si mě zavolat. Po vzájemném představení jsem si jí hned vybavil, kdy tato paní se mnou chtěla jen mluvit a hlavně mně přišla poděkovat za to co jsem pro její děti a hlavně také pro ní udělal. Od ní jsem se dozvěděl, jak celá věc dopadla. Díky bojovému umění její

kluci začali být sebejistí, přestali si všímat a připouštět chování toho útočníka a jeho útoky brali snad jako trénink. Jednoho dne se role obrátili a její kluci toho útočníka přeprali a to snad před většinou spolužáků, což se okamžitě rozneslo po škole a útočník se stal předmětem posměchu ostatních, vždyť jej přeprali mladší a menší spolužáci. Její kluci byli spokojení, najednou je bavilo chodit do školy, chutnalo jim jíst. Dále jsem se dozvěděl, že se do celého případu z počátku zapojila Sociálně právní ochrana dětí, která provedla pohovory s jejími kluky, kteří se s nimi o celé záležitosti odmítli bavit, ale na podkladě zjištěných skutečností ze strany matky a dle šetření policie v místě spáchání provedli pohovor a snad i nějaké opatření u toho útočníka, který se chvíli choval slušně, čímž dohled a role sociálně právní ochrany v tomto případě skončila. Po nějaké době se začal útočník chovat znova tak, jak před tím, ale to již byli kluci uvedené matky v jiném postavení a ukončili to tím, že toho útočníka přeprali, čímž jeho tzv. řádění přestalo. Z mého pohledu na celou věc mohu konstatovat, že stačilo jen pozorně vyslechnout maminku chlapců, když přišla žádat o pomoc, zavolat svému kamarádovi, což mně stálo jen jeden telefonát a věci se pohnuly samozřejmě i se zapříčiněním jiných okolností správným směrem a tzv. řádění a šikanování ze strany toho útočníka byl konec.

Nechci tvrdit, že můj nápad přihlásit výše popsané chlapce do kroužku bojového umění bylo to nejlepší řešení, ale svůj účel to splnilo. Proto se domnívám, že vždy by měl mít každý z nás a především děti, možnost se svěřit někomu blízkému, který by jim dokázal pomoci vyřešit jejich situaci nebo alespoň najít ten správný směr a cestu, kterou by se měly dát.

Z osobní zkušenosti vím, že je více možností, jak řešit různé takové to situace, ale tím, že je člověku nabídnuta pomoc a samozřejmě umožněno i alespoň částečně, aby si dokázal vyřešit takové situace sám, tak tím získává více, než kdyby celou věc za něj vyřešil někdo cizí, získává tím ztracenou sebedůvěru a hlavně víru sama v sebe, což je dle mého názoru a zkušeností to nejlepší na naši psychiku a vnitřní pohodu. Když je člověk spokojený sám se sebou, tak mu jde vše mnohem lépe.

6. Prevence kriminality

Za jednu z nejkompexnějších definic lze považovat vymezení Vlčka a Zapletala (1994), podle níž do prevence kriminality patří veškeré aktivity směřující k předcházení páchaní trestných činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení páchaní nebo neutralizaci příčin a podmínek vzniku trestných činů. Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Prevence tedy představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítím nebo před jejím pokračováním.³⁵

Prevenci kriminality je možné členit následujícím způsobem:

Primární prevence je necíleně orientována na celou společnost, její instituce a občany, spočívá převážně v optimalizaci životních podmínek, zvláště sociálních, ale i materiálních. Do primární prevence lze zařadit výchovu, bydlení, práci a volný čas.

Sekundární prevence je orientována na jedince a kriminálně rizikové skupiny, ať již se jedná o potenciální pachatele či oběti. Zaměřuje se také na ochranu materiálních hodnot, kterou jsou častěji objektem zájmu delikventů. Opatření jsou zaměřena na prosazování trestní politiky.

Terciární prevence je koncipována jako přímá preventivní strategie zacílená na předcházení kriminální recidivě. Předpokládá, že již došlo ke spáchání trestného činu a hodlá zabránit dalšímu.

Dále bych se chtěl v Bakalářské práci zaměřit na prevenci kriminality mládeže, se zaměřením na region Znojmo.

V této věci jsem provedl rozhovor s policistou nrap. Křepelou z Preventivně informační skupiny Policie ČR, Územního odboru vnější služby Znojmo. Z rozhovoru

---

³⁵ Večerka Kazimír a kol, Prevence kriminality v teorii a praxi, str.

jsem se dozvěděl, že v současné době policie úzce spolupracuje s Městským úřadem Znojmo, odbor sociálních věcí a zdravotnictví a podílí se na společném komplexním programu primární prevence v regionu Znojemska. Z předložených podkladů ze strany nrap. Křepely jsem zjistil, že Komplexní program primární prevence dále jen KPPP, je dlouhodobý systematický projekt města Znojma určený žákům a studentům Základních škol, Středních škol a Středních odborných učilišť v teritoriu znojmského regionu. KPPP se zakládá na realizaci odborných preventivních programů na školách a školských zařízeních, koordinaci činnosti státních i nestátních institucí zabývajících se primární prevencí a systematickým rozvržením programů tak, aby preventivním působením prošli žáci postupně a plynule po celou dobu školní docházky.

Tento program je vhodným doplňkem Minimálního preventivního programu, jenž je závazným na základě metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. 1451/2000 pro všechny školy a školská zařízení a podléhá kontrole České školní inspekce.

Koordinátorem projektu je Bc. Gabriela Moltašová, manažerka prevence kriminality města Znojmo, MěÚ Znojmo, nám. Armády č. 8, odbor sociálních věcí a zdravotnictví.

Od nrap. Křepely jsem dále v rámci rozhovoru zjistil, že mají v rámci komplexního programu primární prevence vytvořený takový nabídkový program pro poskytování přednášek, které se liší dle tématického zaměření pro jednotlivé stupně základních a středních škol. Každá škola a školské zařízení si může vybrat dle svého uvážení druh nabízené přednášky, které probíhají formou besed. Dále si školské zařízení může vybrat a rezervovat přednášky na celý rok, kdy dle požadavků jednotlivých škol je toto přizpůsobeno tak, aby byly splněny požadavky všech zájemců o provedení přednášky. Předmětem přednášek jsou různá témata, která uvedu v dalších kapitolách. Jednotlivé přednášky jsou vypracovány tak, aby zabrali jednu až dvě vyučovací hodiny. Dle tématu přednášek, tyto provádí buď sám nrap. Křepela, dále určení a vyškolení policisté jednotlivých obvodních oddělení v regionu Znojemska, policisté služby kriminální policie a vyšetřování, policisté dopravního inspektorátu, v rámci města Znojma pak dále vyškolení strážníci Městské policie Znojmo a v neposlední řadě

i vyškolení zaměstnanci Městského úřadu Znojmo.

Dále mně byly od nrap. Křepely poskytnuty materiály k samotné prevenci kriminality v regionu Znojemska, které jsou již v současné době volně dostupné na internetových stránkách Města Znojma (<http://www.znojmocity.cz>)

Prevence kriminality ve Znojmě

V rámci strategie prevence kriminality se Město Znojmo zabývá příčinami trestné činnosti i dalších sociálně patologických jevů a omezováním příležitostí a motivů k jejich rozvoji zejména nerepresivními prostředky. Prevence kriminality na městské úrovni zahrnuje všechny aktivity, které se zaměřují na ovlivňování kriminogenních podmínek (sociální prostředí, příčiny apod.), na potenciální pachatele a na potenciální i faktické oběti trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že kriminalita má více příčin vyžaduje preventivní politika dobře plánovaný strategický přístup, který tyto příčiny řeší různými druhy opatření.

Cílem preventivní politiky města je:

- zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality
- minimalizace podmínek umožňující páčání kriminality
- zvyšování pocitu bezpečí občanů
- posilování právního vědomí ve společnosti
- začleňování prevence kriminality do priorit činnosti samosprávy

Kvalitní prevence kriminality je efektivnější a hospodárnější než podpora represe a systému trestní justice.

Realizované projekty prevence kriminality:

- Komplexní program primární prevence
- Výchovně rekreační tábor pro děti ze sociálně slabých rodin a dětí s rizikovým chováním

Program prevence kriminality

V rámci programu prevence kriminality získalo město Znojmo na své projekty více než milion korun. Aktivně se přitom začalo prevenci kriminality zabývat teprve v roce 2007. Nyní už zastupitelstvo města schválilo také koncepci prevence kriminality města na roky 2009 až 2011. Pozornost programu se soustředí především na dospívající. Jeho důležitou součástí jsou například preventivní akce na školách, které Znojmo pořádá ve spolupráci s ostatními institucemi. Každý žák projde kvalitní preventivní výchovou s různými tématy.

V rámci prevence kriminality se klade velký důraz na rozšíření nabídky volnočasových aktivit. V současné době je mládeži k dispozici nová streetová plocha se skateboardovou překážkou Pool na ulici Holandská. Město na ní získalo osm set tisíc korun z dotačního programu ministerstva vnitra. V její blízkosti je i legální plocha pro graffiti. Tzv. legálu je ve městě celkem asi tisíc metrů čtverečných.

Několik let město pořádá letní výchovně rekreační tábor pro děti ze sociálně slabých rodin. Ten je určen pro děti z rodin evidovaných oddělením pro sociálně právní ochranu dětí.

Dotace městu z velké části platí i mzdu romského terénního pracovníka. Ten pracuje pro město od roku 2007 a velkou měrou přispívá k lepší komunikaci mezi vedením radnice a romskou komunitou.

V roce 2008 vynaložilo Město Znojmo na projekty prevence kriminality 1.440.000,- Kč. Z tohoto získalo z dotačních zdrojů 1.080.000,- Kč a z městského rozpočtu vyčlenilo částku 360.000,- Kč. Dotace byly získány z Ministerstva vnitra, z dotačních programů Krajského úřadu JM kraje a Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity.³⁶

Nrap. Křepela mně dále poskytnul vypracovaný přehled základních informací

---

³⁶ internetové stránky Města Znojma, <http://www.znojmcity.cz>

o Komplexním programu primární prevence vypracovaný z pohledu policie, který obsahuje níže uvedené položky.

Dosavadní nebo návrhové místo realizace projektu:

- základní školy, učiliště a střední školy na okrese Znojmo

Spolupracující subjekty (interní):

- preventivně informační skupina a určení policisté služby kriminální policie a vyšetřování, obvodních oddělení a dopravního inspektorátu PČR Znojmo

Spolupracující subjekty (externí):

- Pedagogicko-psychologická poradna Znojmo, Městský úřad Znojmo, Městský úřad Moravský Krumlov, Městská policie Znojmo, Městská policie Moravský Krumlov, Dům dětí a mládeže Znojmo, Dům dětí a mládeže Moravský Krumlov, Probační a mediační služba ČR Znojmo, Vězeňská služba ČR Znojmo, K-centrum, „Netopeer“ Znojmo, Oblastní charita Znojmo, Český červený kříž Znojmo, Osada havranů Hnanice + ZŠ Vrbovec, Teen Challenge Praha, VZP ČR – okresní pobočka Znojmo

Problematika řešená v projektu:

- Právní vědomí prevence kriminality a primární protidrogová prevence

Cíl projektu:

- Koordinovaným a komplexním postupem a adekvátními formami a metodami zajistit, aby i jiným než „školometským“ způsobem bylo na všechny osoby mladší 15 let a mladistvé okresu Znojmo v průběhu základní školní docházky a středoškolského studia působeno v oblastech právního vědomí – prevence kriminality a primární protidrogové prevence.

Očekávané výsledky projektu:

- schopnost dětí a mládeže bránit se negativním vlivům (posuzovat své jednání a znát jeho důsledky a dopady)
- snížení protiprávního jednání a kriminality osob mladších 15 let a mladistvých

Popis činnosti vedoucích k dosažení očekávaných výsledků:

- besedy
- hry
- přednášky
- Účast na peer-programu = volnočasová aktivita se skupinou studentů, kteří se dobrovolně přihlásí do Pedagogicko psychologické poradny, že se chtějí podílet na protidrogové prevenci a pak jsou k této činnosti „školeni“

Kriteria pro hodnocení úspěšnosti projektu:

- počet (zájem) škol využívajících předmětný program
- dnes 80 škol (všechny ZŠ a SŠ na Znojemsku a Moravskokrumlovsku)

Měřítko hodnocení výsledků projektu, pokud byla stanovena:

- Nebyla stanovena, aby se projekt nekvantifikoval a nestal se soutěží ostrých tužek

Dosažené výsledky realizovaného projektu:

- Většina ředitelů/lek škol zakomponovala „program“ do vyučovacích programů
- Z podnětů účastníků v KPPP zřídilo Město Znojmo a Město Moravský Krumlov funkci „Manažer prevence kriminality“

Další přínosy projektu:

- Zájem policistů o působení na mládež, přiblížení se možným problémům vyskytujících se mezi mládeží a jejich řešení.

Podmínky nutné pro trvalé dosahování výsledků projektu (udržitelnost výstupu projektu):

- zájem ostatních subjektů na spolupráci
- vytvoření podmínek pro přípravu a působení v KPPP policistům ochotným působit v „projektu“ a ohodnocení této jejich práce

Časový harmonogram realizace projektu:

- rozdělení témat a volba metod a forem (cca 2 měsíce)
- „školní rok“ a pak dál ...
- Ideální je i během prázdnin, v rámci městských táborů apod.

Kritické faktory úspěchu projektu:

- Pouze formální (proklamativní) zájem ostatních subjektů o spolupráci
- Nezájem některých škol

Souvislosti projektu s prioritami policie:

- Problematika prevence kriminality mládeže je permanentní prioritou

Náklady a finanční zabezpečení projektu (z jakých zdrojů by měl být nebo je financován):

- žádné pokud se nebudou vyčíslovat mzdové náklady a náklady na PHM policistů, kteří vyjíždí nejlépe v době služby na školy, tábory a soustředění

A) Podnět k realizaci „Komplexního programu primární prevence“

1. Ředitelé některých škol sice o preventivní činnosti projevovali zájem, ale jednalo se spíše o sporadické aktivity a hlavně nekoordinované s ostatními subjekty, působícími na našem okrese na poli prevence. Pak se také nezdálo, že besedy se stejným zaměřením absolvovali někteří žáci několikrát ve školním roce, nebo v průběhu školní docházky. Velké procento cílové skupiny se nesešlo s žádnou předmětnou osvětou.
- 2) Rozsah, ale i kvalita a úroveň působení na děti a mládež v oblasti primární prevence, byly různorodé.
- 3) Ze strany Policie ČR se nejednalo o proaktivní aktivity, ale o činnost na zakázku.

B) Podstata inovačního procesu

1) Společně organizovaný a koordinovaný postup a rozdělení témat umožňuje:

- a) efektivnější a plošnější působení na osoby mladší 15 let a mladistvé,
- b) komplexnost a ucelenost programu a jeho prezentace na CD je pro ředitele škol a pedagogy přesvědčivější a usnadňuje jim lépe komponovat primární prevenci do vyučovacích hodin. V současné době již vznikly webové stránky Komplexního programu primární prevence, které jsou prezentovány na veřejné síti internetu.

2) Významným efektem je i to, že jednotlivá témata, oblasti a konkrétní formy jsou zvoleny, rozděleny a připraveny po vzájemné dohodě všech zainteresovaných subjektů. „Přípravy“ jsou pak rovněž konfrontovány a posuzovány v tomto grémiu. Tento proces samozřejmě přispívá i k lepší kvalitě jednotlivých „programových bloků“.

3) community policing

- „komunitní“ přístup k policejní práci
- policejní práce orientovaná na službu veřejnosti
- společenská policejní činnost

Komplexní program primární prevence – přehled programů

- 1 stupeň ZŠ, 2 ročník

Ajaxův zápisník – realizuje Preventivně informační skupina Policie ČR Znojmo

- 1 stupeň ZŠ, 2 a 3 ročník

Národní park Podyjí přichází do škol – realizuje Správa Národního parku Podyjí

- 1. i 2. stupeň ZŠ

Školy přichází do Národního parku Podyjí – realizuje Správa Národního parku Podyjí

- 1. stupeň ZŠ, 4. ročník

Kamarádi, můj volný čas a já (aneb o drogách bez drog) – realizuje Dům dětí a mládeže se spoluprací Městské policie Znojmo

- 1. stupeň ZŠ, 1., 2. a 3. ročník,
- 2. stupeň ZŠ, 7 ročník,
- víceletá gymnázia 5. ročník / SŠ, SOU 1. ročník

Preventivní program Městské policie – realizuje Městská policie Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 6 ročník / víceletá gymnázia

Právní vědomí I. – realizují kurátoři pro mládež OSPOD MěÚ Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 6. ročník / víceletá gymnázia

Peer program – realizuje Dům dětí a mládeže Znojmo – Peer klub

- 2. stupeň ZŠ, 8 ročník / víceletá gymnázia

Prevence drogových závislostí – realizuje org. Teen Challenge

- 2. stupeň ZŠ, 8 ročník / víceletá gymnázia

Právní vědomí II. – realizuje Preventivně informační skupina Policie ČR Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 8. a 9. ročník,
- víceletá gymnázia 5. ročník /SŠ, SOU 1. ročník
- VOŠ dle dohody

Obchodování s lidmi – realizuje Oblastní Charita Znojmo

- víceletá gymnázia 5. ročník / SŠ, SOU 1. ročník

Pohlavně přenosné choroby – realizuje Oblastní Charita Znojmo

- víceletá gymnázia 6. a 7. ročník / SŠ, SOU 2. a 3 ročník

Domácí násilí – realizuje Oblastní Charita Znojmo.

Jak již bylo uvedeno, Městským úřadem ve Znojmě byl zřízen post **Manažerka pro prevenci kriminality**, kdy náplní její práce je:

- koordinuje aktivity v oblasti prevence kriminality na území města,
- zabezpečuje úzkou a vzájemnou součinnost Městského úřadu, Policie ČR ve Znojmě, Probační a mediační služby ČR, Pedagogicko-psychologické poradny Znojmo, Městské policie Znojmo, Domu dětí a mládeže a neziskových organizací v oblasti prevence kriminality,
- spolupracuje s odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR a je kontaktní osobu pro krajského manažera prevence kriminality na Krajském úřadě Jihomoravského kraje, zpracovává podklady pro jednání, rozvíjí spolupráci s ostatními městy v rámci ČR a podílí se na přípravě a realizaci společných projektů,
- koordinuje aktivity v oblasti primární prevence na základních a středních školách,
- zodpovídá za včasné a úplné předložení Programu prevence kriminality na místní pro jednotlivé roky Ministerstvu vnitra ČR, nebo jinému orgánu poskytujícímu účelovou dotaci,
- zodpovídá za řádné vedení evidence projektů, smluv a vyúčtování dotací,
- vytváří a průběžně aktualizuje informační systém v oblasti prevence kriminality,
- připravuje materiály z oblasti prevence kriminality,

- zabezpečuje propagaci prevence kriminality,
- je tajemníkem Komise pro prevenci kriminality.

Kompletní program primární prevence – osobní poznámka

Jak již bylo výše uvedeno, město Znojmo má zřízené legální plochy pro graffiti. Tyto tzv. legály nejsou výjimečné a ojedinělé v rámci ČR, ale některá města nemají vhodné a dostatečné prostory a plochy, kde by bylo možné takovéto zóny vytvořit. Z okolních měst v současné době tuto problematiku řeší Moravské Budějovice a Třebíč, kde se snaží v rámci předcházení kriminality páchané ze strany sprejerů o vytvoření takových to ploch.

Dle mého názoru, který se opírá o skutečnosti zjištěné při obeznámení se s jinými obdobnými a podobnými programy vytvořenými jinými městy, město Znojmo nemá v rámci programu KPPP vytvořen specifický program, který by se odlišoval od jiných takovýchto programů, což vychází pravděpodobně z podstaty problémů, které jsou v rámci České republiky, až na určité výjimky stejné. Systémově se nastavené programy jednotlivých měst částečně liší a to nejen ve svých názvech, ale globálně jsou nastavené programy tak, aby se věnovaly problematice spojené s mládeží, jejich kriminalitou, ale hlavně prevencí. V podstatě se tyto programy věnují stejným věcem, ale s jiným přístupem.

V současné době jedná Policie ve Znojmě o vytvoření programu, který by se věnoval problematice nárůstu dětské prostituce u dívek Základních škol v teritoriu okresu Znojmo, převážně ale hlavně ve městě Znojmě samém. Iniciaci k tomuto kroku jsou několikeré podněty ze strany ředitelů ZŠ ve městě Znojmě, neboť zjistili, že některé jejich žákyně provozují prostituci. Této činnosti samozřejmě napomáhá i to, že město Znojmo leží na jednom z hlavních tahů mezi Rakouskem a Českou republikou. Připravuje se program, který by se věnoval této problematice tak, aby dokázal zabránit této prostituci nebo jí alespoň snížit na minimum.

7. Praktická část

Na jaře roku 2008, když jsem vytvářel projekt ke své bakalářské práci, jsem chtěl provést výzkum na vybraných základních a středních školách v teritoriu města Znojma. Tento výzkum měl přispět k zodpovězení určitých otázek a potvrzení či vyvrácení mých domněnek a hypotéz, které jsem chtěl v bakalářské práci rozvést. Uvedený výzkum jsem chtěl provést formou dotazníku, které bych rozdál na vybraných školách prostřednictvím kolegů, kteří provádějí besedy v rámci komplexního programu primární prevence. Při sestavování dotazníku, tedy volení jednotlivých otázek na které jsem chtěl získat odpověď, jsem v rámci zaměstnání prošetřoval případ, ze kterého bylo podezřelé dítě mladší 15 let, chlapec, navštěvující jednu Základní školu ve Znojmě. Tento chlapec odcizil elektroniku z obchodního domu, při čemž byl přistižen bezpečnostní agenturou uvedeného obchodního domu. K provedení prověřovacích úkonů byli přivoláni zákonní zástupci tohoto chlapce, ale tito se nemohli včas dostavit z důvodu svého zaměstnání. K úkonům byla dále přivolána pracovnice sociálně právní ochrany dětí z Městského úřadu Znojmo. Po provedení potřebných úkonů jsme čekali na příjezd rodičů, abychom jim chlapce předali. V čase ve kterém, jsme čekali na rodiče chlapce, jsem se s ním bavil o jeho budoucím životě, co by chtěl dělat a jaké má představy. Chlapec se svěřil, že by chtěl být vojenským pilotem. Dále jsme se společně bavili o jeho prospěchu a chuti se učit, kdy již měl jasno v tom, že po dokončení základní školy půjde na střední nejlépe vojenskou školu a dále pak na vojenskou vysokou školu, aby si mohl splnit svůj sen a být vojenským pilotem. Chlapcovi jsem vysvětil, že jestli bude dále pokračovat v krádeži věcí, tak se určitě vojenským pilotem nestane. Z již sepsaného protokolu jsem věděl, že elektroniku odcizil z tzv. hecu, aby nebyl takříkajíc „měkej“ mezi kamarády. Chlapec mě ujišťoval, že se to už nikdy nestane, že si chce splnit svůj sen být pilotem. Dále se chlapec zajímal i o práci u policie a možnosti dalšího vzdělávání. Společně jsme se dobrali až k tomu, že také studuji a to vysokou školu a také k tomu, že vytvářím dotazník pro svoji bakalářskou práci a probíral jsem s ním, jak by odpovídal na případné otázky. Chlapec mi řekl, že si to musí rozmyslet, kdy poté na dané otázky odpověděl. Ptal jsem se jej, zda by mělo vliv to, kdyby na otázky odpovídal třeba ve škole. Sdílel mně, že ano, že ve škole když mají nějaké dotazníky, které nemusí podepisovat, tak na

ně odpovídají většinou společně se spolužáky a mají z toho srandu, co tam pak z toho vyjde. Poté přišli rodiče chlapce, kterým byla celá věc vysvětlena. Zastal jsem se ho, sdělil jsem, že slíbil, že to už neudělá, totéž potvrdila i pracovnice Sociálně právní ochrany dětí a chlapcovi obavy z fyzického trestu ze strany rodičů se částečně rozplynuli.

Celou věc jsem probíral se svojí sestrou, která v té době studovala na střední Zdravotnické škole ve Znojmě. Sestra mně částečně vyvedla z omylu a potvrdila chlapcova slova, kdy sdělila, že dotazníky a různé ankety, které jim jsou často předkládány za různými účely vyplňují ledabyly, většinou se jedná o kolektivní práci a nepřemýšlí nijak zvlášť nad tím, co vlastně odpovídají. Potvrdila to, co chlapec uvedl, že když se jedná o nějaký dotazník pro školu, kde musí vyplnit své osobní data a podepsat jej, tak s tímto si dá záležet, ale také mně řekla, že takovýchto je velice málo, tak jeden až dva za rok.

Když jsem se sestry ptal, proč vlastně dotazník, který nepodepisuje, vyplňuje a pak odevzdá i přes to že nemusí, uvedla, že to tak zkrátka dělají i ostatní a nijak zvlášť nad tou podstatou věci nepřemýšlela. Dodala, že když chce někdo vědět celkem osobní věci, tak na ně odpoví, ale ne pravdivě.

Po tomto zjištění jsem se rozhodoval nad efektivností mého připravovaného dotazníků, který jsem měl v plánu vypracovat a zrealizovat, ale ještě jsem si u 14 leté neteře tuto skutečnost ověřil. Od neteře jsem se dozvěděl v podstatě stejná fakta, jako od své plnoleté sestry.

Zjištěná skutečnost byla poslední pomyslnou kapkou, která vedla k tomu, že jsem zavrhl možnost provedení výzkumu formou dotazníku.

Zvažoval jsem a zamýšlel jsem se nad tím, zda vůbec budu provádět nějaký výzkum a případně jakou formou. V úvahu připadalo využití kontaktu s osobami mladšími 18 let, se kterými se setkám v rámci svého zaměstnání při dokumentování a prověřování trestných činů a přestupků.

Pro tento případ jsem si připravil otázky, které jsem v případě zájmu o jejich

zodpovězení předložil mladistvým a dětem mladším 15 let.

7.1 Stanovení hypotéz

Cílem praktické části bylo provedení výzkumu, který má potvrdit či vyvrátit mé hypotézy.

Hypotéza - H1 předpokládá, že osoby mladší 18 let mají dostatečné právní vědomí, že si uvědomují rozdíl mezi přestupkem a trestným činem. Při stanovení hypotézy jsem vycházel z osobních zkušeností, se kterými jsem se setkal při výkonu svého povolání, kdy osoby mladší 18 let podezřelé z přestupků převážně uváděli, že moc dobře ví, že mohou dostat za přestupek jen pokutu a dále sdělovali, že ví, že se dopustili protiprávního jednání, ale domnívali se, že na to nikdo nepřijde.

Hypotéza – H2 předpokládá, že osoby mladší 18 let jsou ochotni pro získání určité věci nebo výhody překročit zákon a dopustit se protiprávního jednání. Pro stanovení této hypotézy jsem také vycházel z osobních zkušeností, získaných ze svého zaměstnání, kdy většina osob mladších 18 let, která se dopustila krádeží uváděla, že určitou věc odcizila, protože jí chtěla a neměla dostatek finančních prostředků na to, aby si věc mohla koupit.

Hypotéza – H3 předpokládá, že osoby mladší 18 let by pro své udržení v partě, kde jsou určitým způsobem uznávány, spáchali i protiprávní čin, aby si své postavení v partě zajistili. Tato hypotéza byla také stanovena na podkladě pracovních zkušeností a jednání s osobami mladšími 18 let.

Hypotéza – H4 předpokládá, že osoby mladší 18 let by neřekly na svého kamaráda, kdyby zjistili, že se tento dopustil protiprávního jednání. U této hypotézy jsem také vycházel ze zkušeností ze svého zaměstnání, kdy u několika protiprávních činů nebylo možné jednoznačně objasnit skutkový stav věci, protože jako jediní svědci byli právě kamarádi podezřelého a ti se k celé věci odmítali vyjadřovat a různě se vymlouvali, že se zrovna nedívali, že šli o několik metrů před podezřelým a podobně.

7.2 Stanovené otázky

1. Máš představu o tom, jaké jednání je již považováno v české republice za protiprávní a je posuzováno jako trestný čin nebo přestupek.
2. Máš představu o tom, jaká je hranice mezi trestným činem a přestupkem a čím se od sebe odlišují.
3. Jsi ochoten (ochotna) získat věc, po které dlouho toužíš třeba i krádeží, lstí nebo podvodem.
4. Kdybys byl (byla) členem party, na které by ti záleželo, a tvé udržení v partě by záviselo na tom, že na sobě vyzkoušíš účinek drog, jsi ochoten (ochotna) toto postoupit.
5. Kdybys byl (byla) členem party na které by ti záleželo a tvé udržení v partě by záviselo na tom, že odcizíš například v obchodním domě nějakou věc v hodnotě řádově 200 – 500,- Kč, jsi ochoten (ochotna) toto postoupit.
6. Když zjistíš, že tvůj kamarád něco odcizil, změníš na něj proto svůj názor.
7. Když tvůj kamarád bezdůvodně někoho fyzicky napadne tak, že zůstane ležet v krvi, řekl (řekla) bys to na něj.

7.3 Způsob provedení a zpracování získaných dat

Informace k otázkám jsem získával z rozhovoru s dotazujícími a zaznamenáváním si jejich odpovědí. Nepožadoval jsem jen striktní odpovědi, „ano, ne“ ale i jsem se s dotazujícími bavil a rozebírali jsme to společně. Všem zúčastněným jsem vysvětlil, že požaduji zodpovězení několik otázek, které se netýkají policejního vyšetřování s tím, že se jedná o otázky, kdy jejich odpovědi použiji pro svoji závěrečnou práci na vysoké škole a zaručuji, že neuvedu údaje o osobě, od které jsem odpovědi získal.

Pro rozhovor jsem měl připraveno celkem sedm otázek, otázka č. 1. – 2. měla zjistit právní vědomí u dotazovaných, otázka č. 3 zkoumala názory dotazovaných, zda

jsou ochotni pro získání určité věci nebo výhody spáchat protiprávní čin, otázky č. 4. – 5. zkoumá, zda jsou dotazovaní rozhodnutí pro udržení se v partě s kamarády spáchat i protiprávní jednání, otázky č. 6. – 7. zjišťují, zda jsou dotazovaní rozhodnutí krýt svého kamaráda, který by spáchal protiprávní jednání.

Od května 2008 do února 2009 jsem takto požádal celkem 63 mladistvých a dětí mladších 15 let. Musím uvést, že se nejednalo o všechny mladistvé a děti mladší 15 let, se kterými jsem něco řešil v rámci své profese. Ještě je nutné, abych zde uvedl, že ne všichni osloveni byli podezřelí, jednalo se také o poškozené nebo svědky. Některé osoby odmítali spolupracovat s policií již při provádění procesních úkonů, proto jsem je ani pro tento účel neoslovil. Z 63 oslovených odmítlo spolupracovat a odpovídat na otázky celkem 7 osob.

Zbylých 56 osob spolupracovalo na zodpovězení položených otázek. Z 56 spolupracujících respondentů bylo 34 mladistvých a 22 dětí mladších 15 let. Z celkového počtu 56 osob bylo 37 chlapců a 19 dívek.

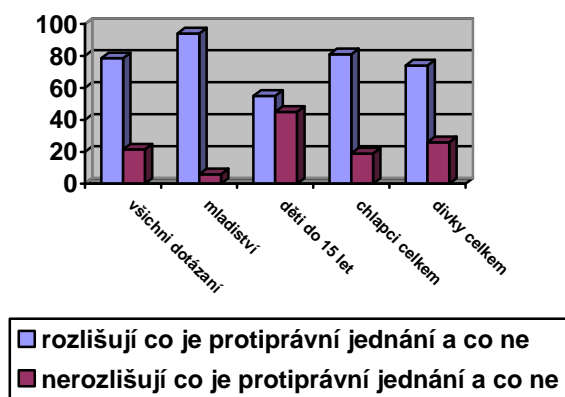
7.4 Výsledky provedeného průzkumu

Hypotéza – H1- předpokládá, že osoby mladší 18 let mají dostatečné právní vědomí, že si uvědomují rozdíl mezi přestupkem a trestným činem.

Hypotéza vycházela ze dvou níže uvedených otázek č. 1. – 2.:

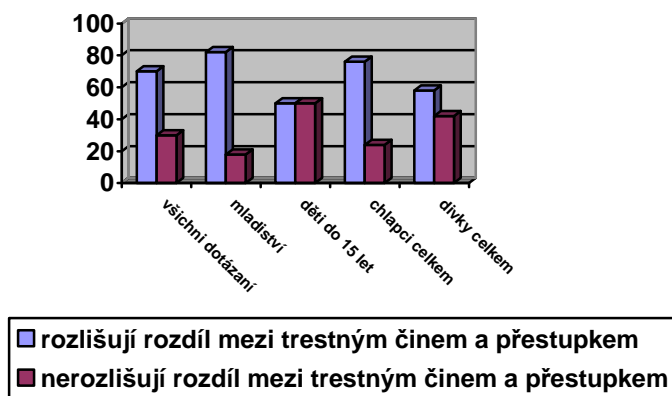
Otázka č. 1. Máš představu o tom, jaké jednání je již považováno v české republice za protiprávní a je posuzováno jako trestný čin nebo přestupek.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech

Otázka č. 2. Máš představu o tom, jaká je hranice mezi trestným činem a přestupkem a čím se od sebe odlišují.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů má dostatečné právní vědomí a uvědomuje si rozdíl mezi přestupkem a trestným činem.

Hypotéza H1 byla potvrzena

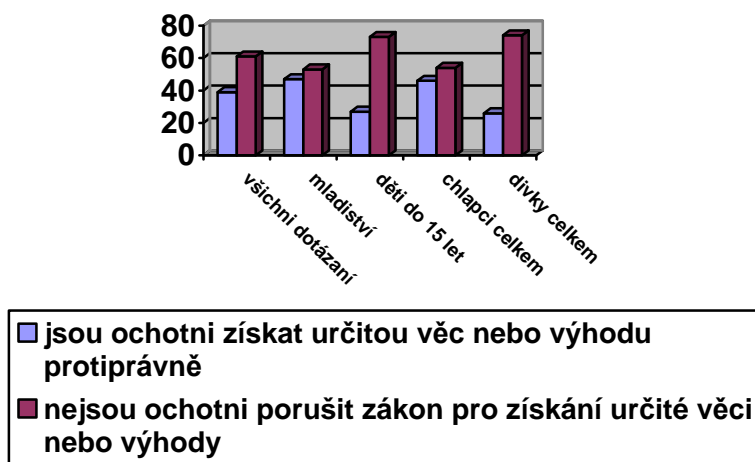
Hypotéza - H2 předpokládá, že osoby mladší 18 let jsou ochotni pro získání určité věci nebo výhody překročit zákon a dopustit se protiprávního jednání.

Hypotéza vycházela z jedné níže uvedené otázky č. 3.

Otázka č. 3. Jsi ochoten (ochotna) získat věc, po které dlouho toužíš třeba i krádeží, lstí nebo podvodem.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech.

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů není ochotna pro získání určité věci nebo výhody překročit zákon a dopustit se protiprávního jednání.

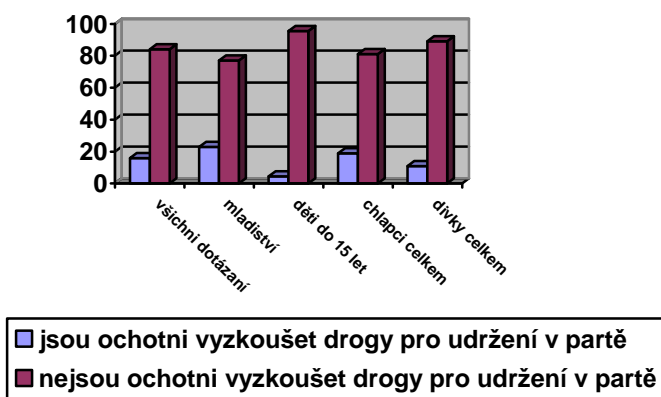
Hypotéza H2 byla vyvrácena.

Hypotéza – H3 předpokládá, že osoby mladší 18 let by pro své udržení v partě, kde jsou určitým způsobem uznávány, spáchali i protiprávní čin, aby si své postavení v partě zajistili.

Hypotéza vycházela ze dvou níže uvedených otázek č. 4. – 5.

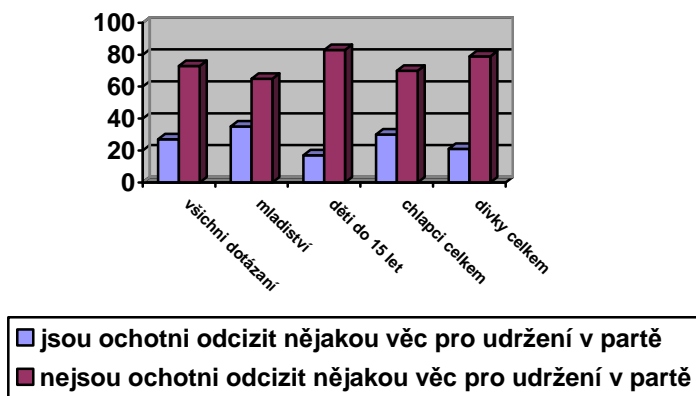
Otázka č. 4. Kdybys byl (byla) členem party, na které by ti záleželo, a tvé udržení v partě by záviselo na tom, že na sobě vyzkoušíš účinek drog, jsi ochoten (ochotna) toto postoupit.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech

Otázka č. 5. Kdybys byl (byla) členem party, na které by ti záleželo a tvé udržení v partě by záviselo na tom, že odcizíš například v obchodním domě nějakou věc v hodnotě řádově 200 – 500,- Kč, jsi ochoten (ochotna) toto postoupit.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů není ochotna pro své udržení v partě, kde by byli nebo jsou uznáváni, spáchat i protiprávní čin, aby si své postavení v partě zajistili.

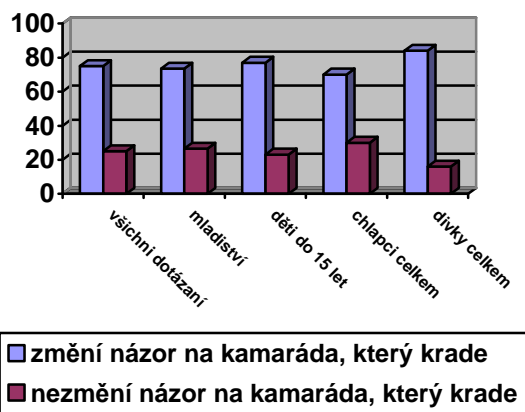
Hypotéza H3 byla vyvrácena.

Hypotéza – H4 předpokládá, že osoby mladší 18 let by neřekly na svého kamaráda, kdyby zjistili, že se tento dopustil protiprávního jednání.

Hypotéza vycházela ze dvou níže uvedených otázek č. 6. – 7.

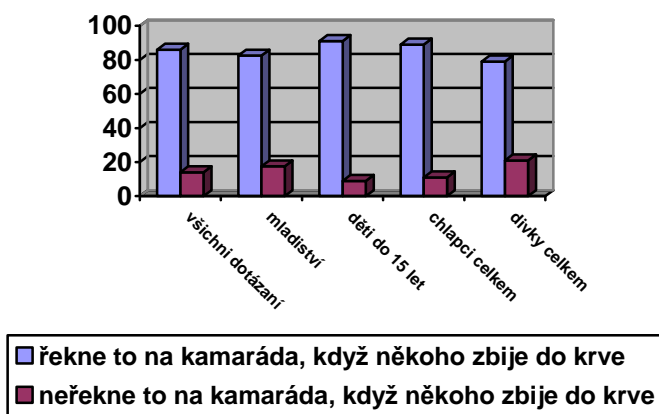
Otázka č. 6. Když zjistíš, že tvůj kamarád něco odcizil, změníš na něj proto svůj názor.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech

Otázka č. 7. Když tvůj kamarád bezdůvodně někoho fyzicky napadne tak, že zůstane ležet v krvi, řekl (řekla) bys to na něj.

Hodnoty v grafu jsou uvedeny v procentech.

Z výsledku vyplývá, že většina respondentů by řekla na svého kamaráda, kdyby zjistila, že se tento dopustil protiprávního jednání.

Hypotéza H4 byla vyvrácena.

Po provedeném výzkumu, kdy ze čtyř hypotéz byla potvrzena jen jedna a tři byly vyvráceny, docházím k závěru, že dnešní mládež, tedy osoby mladší 18 let jsou přece jen uvědomělé a v určitých směrech zodpovědné, v což jsem při stanovení hypotéz tak zcela nedoufal. Můj úsudek byl ovlivněn pravděpodobně mým pohledem na celou věc, jako policisty, který se setkává většinou jen s protiprávním jednáním takových to osob.

Závěr

Dříve jsme se jako malí báli toho, že dostaneme dvojky z chování a to jsme nepomýšleli, ani na to, že by to s námi mohlo skončit ještě hůře. Dneska není všeobecně vžitá jakási obava z trestu následujícího za nějaké protiprávní jednání a to především u dospělých, ale bohužel i u dětí. Většina lidí, páchající trestnou činností totiž doufá, že je nikdo nechytí, že se na ně nepříjde, a když tak co, co se jim může stát.

Nejsem samozřejmě zastánce takových trestů, které se používali, třeba ve středověku, kdy se používali fyzické tresty, za krádeže se sekaly ruce a někdy i popravovalo. Ale musím té době přiznat, že měla něco do sebe. Když někdo kradl, tak jednoznačně věděl, co se mu za to může stát a s tím, také do toho šel. Trest byl většinou vykonán okamžitě nebo v následujících dnech a ne jako dnes. Takto byly trestány někdy i děti. Nechci a ani nebudu, dále hodnotit tehdejší dobu.

V bakalářské práci jsem se zabýval historií kriminality mládeže, tak jak k této problematice přistupovaly jednotlivé státy, dále jsem se snažil o vysvětlení a o vymezení základních pojmů spojených s touto kriminalitou. V této práci jsem také uvedl příčiny, které vedou nebo mohou vést k páchání kriminality a to jak samotné jednání osob, ale i vliv prostředí, ve kterém tato osoba žije. Jednoznačně výchova v rodině tvoří podstatu a základ kladného vývoje dítěte, proto je nesmírně důležité jaké podmínky může rodina dítěti dát, nejedná se jen o materiální stránku, ale také o psychickou. Velice podstatnou úlohu ve výchově dětí má samozřejmě i škola, kde děti tráví mnoho let a proto by měly být vztahy mezi rodiči a školou na úrovni spolupráce.

Dle mého názoru je nutné se i do budoucna zaměřit, na prevenci kriminality a to především u mládeže, kterou je ještě možné usměrnit a nasměrovat správným směrem, v případě, že se dostává do styku s kriminálním prostředím a lidmi páchajícími protiprávní činy. V bakalářské práci je uvedeno několik programů primární prevence v rámci regionu Znojemska. Domnívám se, že kdyby mezi tyto programy byla zařazena například i návštěva mládeže v některých z výchovných ústavů, případně věznicích, vedlo by to k odstrašujícímu případu a varování co může následovat, když se dopustí

protiprávního jednání.

V praktické části mé Bakalářské práce jsem provedl výzkum formou rozhovoru. Po provedeném výzkumu, kdy ze čtyř hypotéz byla potvrzena jen jedna, a tři byly vyvráceny, jsem došel k závěru, že dnešní mládež, tedy osoby mladší 18 let jsou přece jen uvědomělé a v určitých směrech zodpovědné, v což jsem při stanovení hypotéz tak zcela nedoufal. Můj úsudek byl ovlivněn pravděpodobně mým pohledem na celou věc, jako policisty, který se setkává většinou jen s protiprávním jednáním takových to osob.

Z pohledu sociálního pedagoga se domnívám, že s kriminalitou mládeže jako společenským problémem je možné „bojovat“ a to zejména preventivní činností. Vždy je lepší problému předcházet než řešit jeho následky. Vhodně nastavený preventivní program, přednesený ze strany osoby, která problému rozumí, může vést k zabránění nebo alespoň snížení dané kriminality, kterému se ten či onen program věnuje. Neméně důležité je samozřejmě také věnování se osobám mladším 18 let, které se již dopustili protiprávního jednání.

Resumé

Bakalářská práce se zabývá problematikou spojenou s kriminalitou mládeže, tedy osob mladších 18 let. Práce je rozdělena celkem do sedmi částí, ze kterých by mělo být možné seznámit se s danou problematikou a vytvořit si o ní náhled.

V první části jsem se věnoval historii vývoje kriminality mládeže, tak jak k této problematice přistupovaly a jak se s ní vyrovnaly jednotlivé státy včetně Československé republiky.

Ve druhé části jsem se snažil vysvětlit základní pojmy spojené s kriminalitou mládeže, uvést příčiny, které umožňují vznik kriminality mládeže a uvést zvláštnosti způsobů páchaní trestné činnosti mládeží.

Třetí část bakalářské práce jsem zaměřil na právní normy, kde jsem vysvětlil rozdíly mezi přestupkem a trestným činem. Uvedl jsem zde zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým, zejména zákon č. 218/2003 Sb.

Ve čtvrté části jsem uvedl tresty, které mohou následovat za protiprávní jednání osob mladších 18 let, kdy jsem se snažil vysvětlit rozdíl mezi alternativními tresty a trestem odnětí svobody.

V páté části jsem se zabýval šikanou mládeže, snažil jsem se vysvětlit tento pojem a uvedl jsem zde příběh o šikanovaných dětech ze strany spolužáka, se kterým jsem se setkal při svém povolání.

V předposlední šesté části jsem se věnoval prevenci kriminality, zde jsem se pokusil přiblížit Komplexní program primární prevence, který je nastaven ve městě Znojmě.

V poslední sedmé části jsem provedl výzkum formou rozhovoru, který měl potvrdit nebo vyvrátit čtyři připravené hypotézy. Ze čtyř hypotéz byla potvrzena jen jedna a tři byly vyvráceny, čímž jsem došel k závěru, že osoby mladší 18 let, jsou přece jen uvědomělé a v určitých směrech zodpovědné.

Anotace

Ve své bakalářské práci na téma „Kriminalita mládeže“ jsem se věnoval problematice kriminality dětí a mládeže v naší společnosti. Snažil jsem se přiblížit historii vývoje kriminality mládeže v jednotlivých státech, tak jak se s tímto problémem jednotlivé státy vyrovnávaly včetně Československa. Bakalářská práce dále pojednává o příčinách delikventního chování mládeže, vysvětluje pojmy spojené s kriminalitou mládeže, vyzdvihuje zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým, poukazuje na tresty, které mohou následovat za protiprávní jednání, popisuje z pohledu sociálního pedagoga prevenci kriminality aplikovanou ve městě Znojmě, kde je nastaven Komplexní program primární prevence. Závěrem této práce je uveden výzkum, který jsem provedl formou rozhovoru.

Klíčová slova

Kriminalita mládeže, nezletilý, osoba mladší 15 let, mladistvý, mládež, trestný čin, čin jinak trestný, provinění, zákon č. 218/2003 Sb., přešupek, prevence kriminality, Komplexní program primární prevence.

Annotation

In my thesis on "Youth Crime" I devoted to the issue of children and youth crime in our society. I tried to bring the history of the development of juvenile delinquency in the individual countries, and how with the problem each countries compensated including Czechoslovakia. Bachelor thesis also discusses the causes of delinquent behavior of youth, explains terms associated with youth crime, highlights the specific features of criminal proceedings against young people, points to the criminal penalties, which may be followed for the offenses, describes from the perspective of social teacher crime prevention applied in the town of Znojmo, where is adjusted The comprehensive program of primary prevention. Finally in this work is given research witch I conducted in interview form.

Keywords

Youth crime, teenager, person junior to 15 years, juvenile, youth, delict, criminal act, offence, a law number 218/2003 Coll., offence, preventiv of kriminality, The comprehensive program of primary prevention.

Seznam použité literatury:

- 1) JUDr. Chmelík Jan, Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži, 2. upravené a rozšířené vydání. Praha 1998
- 2) Jilčík, T., Plšková A., Zapletal L. Sociální patologie. Brno: Institut mezioborových studií, 2005.
- 3) Kolář, M. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2001
- 4) JUDr. Krupka Vladimír, JUDr. Němec Pavel, Trestní právo hmotné, obecná část, Ministerstvo vnitra ČR, Sekce personální práce a vzdělávání 1996.
- 5) Kuchta Josef a kol., Kriminologie II. část, Masarykova univerzita, Brno, 1993
- 6) Mühlpachr Pavel, Kapitoly ze sociální patologie. Brno: Institut mezioborových studií 2003.
- 7) Říčan, P. Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha Portál, 1995
- 8) Večerka Kazimír a kol., Prevence kriminality v teorii a praxi, Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR Praha 1997.
- 1) Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon.
- 2) Zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád.
- 3) Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.
- 4) Zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.
- 12) <http://www.znojnocity.cz>
- 13) <http://www.novinky.cz>